

HERMAN VAN DALEN

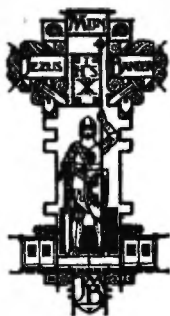
DOOR
FRANCINA
PLAATJESVANIRME

UITG. MIJ. J. M. BREDÉE
ROTTERDAM

HERMAN VAN DALEN

DOOR

FRANCINA

Leestijd: 12—16 jaar.

J. M. BREDÉE'S U. M. — ROTTERDAM

HOOFDSTUK I.

HET AFSCHEID.

't Was doodstil in de hoogste klasse, terwijl aller oogen vol spanning op den onderwijzer, mijnheer Smit, gevestigd waren. De gezichten, die soms zoo vol levenslust en vroolijkheid konden zijn, stonden nu ongewoon ernstig. En daar was ook wel reden toe.

't Was voor de laatste maal, dat de klasse hier in de school bijeen was. De meeste jongens en meisjes hadden den dertien- of veertienjarigen leeftijd bereikt, en allen gingen ze de school verlaten. Straks zouden ze in alle richtingen uiteengaan.

Mijnheer Smit was niet alleen een onderwijzer, die het werk onder zijn leerlingen liefhad, maar hij was ook een Christen, die niets liever deed, dan de jeugd, die aan hem toevertrouwd was, op den Heiland te wijzen en hun aan te raden, dien Heiland te kiezen als de Leidsman hunner schreden. Dan alleen immers kon het hun goed gaan. En nu hij hier voor de laatste maal tot zijn leerlingen sprak, zou hij zeker deze gelegenheid niet voorbij laten gaan.

„Jongens en meisjes”, zei hij, „nu ik jullie voor het laatst als leerlingen voor mij heb, roep ik je een hartelijk vaarwel toe. 'k Hoop, dat het jullie allen in

je verder leven goed moge gaan. Hier op school is er jaren aaneen aan gearbeid, om jullie de kennis bij te brengen, die je in je verder leven noodig hebt. Maar hier is jullie ook dag aan dag uit Gods woord verteld, uit dat Woord, dat ons wijs kan maken tot zaligheid. O, 'k hoop, dat bovenal dät onderwijs voor jullie gezegend moge worden. Dat het een kracht moge zijn voor heel je volgend leven. Jullie gaat nu uit elkander, de een hier, de ander daarheen, maar overal, waar je komt, zal de verzoeking wezen, om de zonde te dienen en God te vergeten. En jullie zult in de verzoeking niet staande kunnen blijven, wanneer je niet telkens weer, biddend, je kracht van God verwacht. Maar als je dät doet, dan geen nood. Wät dan ook je deel in dit leven moge zijn, hetzij leed of vreugde, smart of blijdschap, 't komt alles uit Gods hand en Hij zal het tot je welzijn doen dienen".

Er ging een zucht van ontspanning door het lokaal, toen mijnheer even ophield.

Toen zei hij: „Kom, laten we nu voor 't laatst nog eens met elkander zingen.”

En even later klonk het:

Ga niet alleen door 't leven,
 Die last is u te zwaar.
 Laat Eén u sterkte geven,
 Ga tot uw Middelaar.
 Daar is zooveel te klagen,
 Daar is zooveel geweent,

En zóóveel leed te dragen,
Ga niet alleen.

Na het danken, waarin mijnheer o, zoo ernstig al zijn leerlingen opdroeg aan Gods trouwe Vaderhoede, gingen de leerlingen heen. Een voor een, zeiden ze hun onderwijzer vaarwel, en gaven hem de hand.

't Laatst kwam een jongen, die zich opzettelijk wat achteraf had gehouden. Herman van Dalen heette hij. Hem scheen het heengaan al bijzonder moeilijk te vallen. En dat was ook zoo. In den afgeloopen winter was Herman lang en ernstig ziek geweest. Toen had mijnheer Smit hem trouw een of meermalen per week bezocht. Door die veelvuldige bezoeken, waarin mijnheer Smit zich niet alleen een onderwijzer, maar vooral een hartelijk en trouw vriend had betoond, was Herman zielsveel van zijn onderwijzer gaan houden. En deze van zijn kant, had voor Herman nog meer belangstelling dan voor zijn overige leerlingen. Hoe dikwijls had hij Herman in zijn ernstige ziekte er op gewezen, toch tot Jezus te gaan. Bij Hem alleen was genade te verkrijgen, niet alleen voor het leven, maar ook voor het sterven. En 't scheen, alsof Herman op zijn ziekbed hiervoor wel ooren had gehad. Maar later, toen het gevaar geweken was, vooral, toen Herman weer gewoon naar school kon gaan, leek het mijnheer Smit somstoe, alsof al Hermans goede voornemens, met zijn ziekte, verdwenen waren.

En nu het oogenblik was gekomen, dat ook Herman hem vaarwel kwam zeggen, kon mijnheer hem niet zoo maar laten gaan. Hij wenkte hem op een bank plaats te nemen, en ging toen zelf bij hem zitten.

„Herman”, zei mijnheer Smit nu, „wat ik daar straks tegen jullie allen gezegd heb, geldt jou in het bijzonder. Jij bent dezen winter zoo ernstig ziek geweest, ja, tot op den rand van het graf toe, en toch ben je weer hersteld. 't Is, alsof de Heere jou voor de tweede maal het leven heeft gegeven. O, Herman, besteed dat leven dan ook in 's Heeren dienst. Hem komt het toe, want Hij gaf het je. En ook dat andere, wat ik gezegd heb, van dat niet steunen op eigen kracht, is op jou vooral van toepassing. Want jij denkt altijd, dat je alles wel zelf kunt doen. Jij bent net als Petrus. Je weet wel, dat Petrus zei: „Al zouden ze ook allen aan u geërgerd worden, ik zal u nooit verlaten?” Zoo denk jij ook, dat als de verzoeking tot jou komt, jij daarin niet zult vallen. Maar o, mijn jongen, bedenk het toch, in eigen kracht kun je niet overwinnen. Herman, nu moet je gaan, en misschien zien we elkander in heel langen tijd niet meer, want ook ik ga deze school verlaten. Ik ga over eenigen tijd naar een andere school in een andere stad. Maar als je ooit in moeilijkheden komt, of je denkt, dat ik iets voor je doen kan, kom dan naar mij toe. Dan zal je in mij een vriend vinden, die als het maar eenigszins mogelijk is, je zal helpen, waar het kan. Hier is mijn nieuw adres, en wil je mij soms

voor genoeg eens komen bezoeken, ook dan zul je mij welkom zijn. En dan wil ik je nog een aandenken meegeven", vervolgde mijnheer, terwijl hij Herman een pakje overhandigde. Terwijl Herman mijnheer bedankte, maakte hij het pakje open. 't Bleek een tekst in een lijstje te zijn. „Bidt en u zal gegeven worden," las Herman.

„Zul je 't nooit vergeten, Herman, dat alleen in 't gebed kracht gevonden kan worden, om staande te blijven in de verzoeking?" vroeg mijnheer.

„Nee mijnheer", antwoordde Herman, „en", voegde hij er in een adem aan toe: „mag ik u heusch eens op komen zoeken in uw nieuwe woonplaats? Vader en Moeder vinden het best goed".

„Zeker Herman, mag je", glimlachte mijnheer, „Maar zorg dan, dat je vooruit schrijft, anders kon ik wel niet eens thuis zijn".

Hartelijk nam Herman nu van zijn onderwijzer afscheid.

„Vaarwel, mijn jongen, God zij met je", dat was mijnheer Smits laatste woord voor Herman.

HOOFDSTUK II.

PLANNEN.

Al een paar malen had juffrouw van Dalen op de klok gekeken. Al bij vijven en nog geen Herman. 't Werd zeker wat later dan anders op dezen laatsten schoolmiddag, dacht ze.

't Gezin van Dalen bestond uit vader, moeder, Herman, die de oudste was, en dan nog twee meisjes en een jongen, die alle drie nog beneden de zes jaar waren. Gewoonlijk werden ze gezamenlijk als „de kleintjes” aangeduid.

Vader van Dalen was loopknecht voor een groot magazijn in de stad. Trouw en eerlijk vervulde hij zijn plicht, en gaf het hem al geen weelde, hij verdiende toch zooveel, dat hij eenvoudig met zijn gezin kon leven. Daarenboven was moeder een zuinige huisvrouw, en, wat het beste was van alles, vader en moeder vreesden beiden den Heere en trachtten ook hun kinderen in die vreeze op te voeden.

Zoo vormden ze een gelukkige familie.

Juist liet de klok haar vijf slagen hooren, of daar ging de deur open en kwam Herman, hijgend van het harde loopen, binnen.

„Dag moeder”, zei hij.

„Dag Herman”, antwoordde moeder, „wat ben je laat. Heeft het nog zóó lang geduurd op school?”

„Ja moeder”, vertelde Herman, „mijnheer heeft zoo lang met ons gesproken. En later, toen de anderen al weg waren, moest ik nog even blijven. Mijnheer heeft mij een afscheidscadeau gegeven, kijk moeder, een tekst. En mijnheer heeft ook verteld, dat hij over een poosje gaat verhuizen naar een andere stad. Hier heb ik een kaartje met zijn adres, want mijnheer heeft gezegd, ik mag hem gerust eens op komen zoeken. Aardig van hem, hè moeder?”

„Ja Herman, mijnheer is altijd zoo vriendelijk voor je geweest. Denk maar eens aan van den winter, toen je zoo ziek was. Nu, bewaar het kaartje maar goed, wie weet, heb je het nog niet eens nodig”.

’s Avonds, toen de kleintjes naar bed waren, en Herman met vader en moeder gezellig om de tafel zat, vertelde hij aan vader nog eens weer het afscheid van school en wat mijnheer Smit gezegd had.

„Laat mij je tekst eens zien, Herman?” verzocht vader.

Herman stond op en kreeg den tekst, dien hij zoo-lang op de kast had gelegd.

Even keek vader er naar, toen gaf hij het aan Herman terug en zei: „Neem het mee naar je kamertje, Herman, en laat dat woord diep in je hart dringen, vergeet het nooit”.

„Herman”, zei vader een poosje later, „blijf je nu bij je plan om bakker te worden? Denk er om,

nu moet je nog gaan beginnen, dus nu kan je ook evengoed nog wat anders kiezen. Want ben je eenmaal aan een vak, dan wil ik, dat je daarbij blijft. Met twaalf ambachten en dertien ongelukken heeft nog niemand het ver gebracht in de wereld”.

„Nee vader, maar ik wil heusch het liefste bakker worden”, antwoordde Herman.

„Dan is het goed, mijn jongen,” zei Vader, „dan moeten we maar goed op de couranten letten of er soms geen bakkersjongens gevraagd worden. Heb je nu al in de courant gekeken?”

„Nee vader”, antwoordde Herman, een beetje beschaamd, dat hij daaraan nog niet eens gedacht had.

„Geef mij de couranten dan eens aan”, verzocht vader.

Herman gaf ze en leunde tegen vaders stoel aan, om gelijk mee te lezen.

„O, vader, kijk eens daar,” riep hij opeens opgewonden en wees met zijn vinger naar een advertentie.

Er stond:

Wordt gevraagd, een nette, eerlijke jongen, om de klanten te bedienen en in het bakkersvak te worden opgeleid. Aanmelden Donderdagavond tusschen 8 en 9 uur bij van der Steen. Hoogstraat.

Hardop las vader de advertentie voor.

„Wat dunkt je, vrouw, dat zou wel iets voor Herman zijn, vindt je niet?”

„Ja”, zei moeder, „dat zou het wel, geloof ik. Maar er zullen wel meer liefhebbers zijn, denk ik”.

„Zeker, dat is vast zoo,” antwoordde vader. „Maar we moeten niet vergeten, dat er in Gods woord staat: „De mensch overdenkt zijn weg; maar de Heere bestuurt zijn gang”.

O, vader, kijk eens daar . . .

Als het 's Heeren wil is, dan zal Herman zeker de betrekking krijgen. In ieder geval, zullen we er morgenavond even samen heengaan, Herman, kom mij om acht uur van de zaak halen, dan loopen we er direct even aan”.

„Hoe denk je er over, Herman?” vroeg moeder nu.

„Zou je niet eens naar boven gaan? 't Wordt bedtijd”.

„Hè moeder, nu al?” antwoordde Herman.

„'k Ga nu toch al werken en dan behoef ik toch niet meer zoo vroeg naar bed, als toen ik op school ging?”

„Hoor dat eens”, lachte moeder. „Vandaag is hij nog naar school geweest en werk heeft hij niet, en toch wil hij al langer opblijven. Toe jongen, maak dat je wegkomt”.

Herman zag wel, dat er niets aan te doen was. Hij wenschte zijn Ouders goeden nacht en ging naar boven. Zijn tekst nam hij mee. Hij gaf hem een plaats op zijn kastje, dat in zijn kamertje stond. Nauwkeurig bekeek hij nog eens het nieuwe adres van mijnheer Smit op het kaartje. 't Was toch wel jammer, dat mijnheer de stad uitging. Was hij hier gebleven, dan zou hij hem vast nog wel eens opgezocht hebben. Maar 't zou toch ook wel leuk zijn, als Herman mijnheer eens een bezoek ging brengen. Dat zou dan wel een genoegelijke dag voor hem worden. Want mijnheer had ook wel gezegd, dat hij komen mocht, wanneer hij in moeilijkheden was, en mijnheer hem zou kunnen helpen, maar dat dit ooit noodig zou zijn, kon Herman zich haast niet voorstellen. Voor 't oogenblik dacht hij aan geen moeite of zorgen en leek alles hem even prettig.

Klokslag acht uur den volgenden avond, liep Herman heen en weer voor het groote modemagazijn,

waar zijn vader loopknecht was. Als vader nu maar gauw kwam, want hoe later het werd, hoe meer jongens er misschien zouden komen.

„Kom Herman, ga je mee?” hoorde hij opeens naast zich, en toen Herman zich verwonderd omkeerde, stond daar zijn vader al voor hem.

„Dat dacht je niet hé”, lachte vader. „'k Ben de zijdeur uitgekomen en jij verwachtte me door de hoofduitgang. Maar kom, laten we nu zorgen, gauw bij mijnheer van der Steen te zijn. We zullen wel niet de eenigen wezen”.

Zwijgend spoedden ze zich voort. Herman had geen lust tot praten, want, nu hij voor 't eerst naar een patroon ging, om zijn diensten aan te bieden, zag hij er toch wel wat tegen op. Gelukkig maar, dat vader meeinging. Alleen zou hij zeker niet gedurfd hebben. Spoedig hadden ze de Hoogstraat bereikt. 't Viel mee, want toen ze den winkel van mijnheer van der Steen binnengingen, was er niemand anders. Wel kwam er net een jongen, uit een soort kantoortje achter den winkel, maar die was niet aangenomen, want vader en Herman hoorden nog net, hoe mijnheer van der Steen zei: „Nee, 't spijt me wel voor je, maar ik moet een jongen van een jaar of veertien vijftien hebben. En jij bent al achttien. Heb ik later soms een grootere knecht noodig, dan zal ik om je denken”.

Nieuwsgierig keek Herman den jongen aan, toen hij langs hem heen ging, om den winkel te verlaten.

Maar nu wendde mijnheer van der Steen zich tot vader.

„U komt zeker ook voor de advertentie, is 't niet?”
En toen vader „ja mijnheer”, antwoordde, zei hij:
„Gaat u dan maar even mee naar mijn kantoortje”.

Vader en Herman volgden mijnheer van der Steen. Hermans hart klopte hoorbaar, toen hij op den stoel ging zitten, dien mijnheer hem aanwees. Gelukkig behoefde hij niets te zeggen, want mijnheer richtte het woord tot vader.

„Is uw zoontje al meer in een bakkerij geweest?”

„Neen mijnheer”, antwoordde vader. „Hij is pas van school gekomen, en nu zoeken wij een plaats in een bakkerij voor hem, omdat hij niets anders dan bakker wil worden”.

„Kom”, zei mijnheer, „dat mag ik hooren. Dus je voelt wel wat voor het bakkersvak, jongen? Hoe heet je?”

„Herman van Dalen, mijnheer”, antwoordde Herman.

„En hoe oud ben je?”

„Veertien jaar, mijnheer”.

„Maar als je hier komt, ben je niet alleen voor de bakkerij. Je moet ook het brood bij de klanten bezorgen. En dan moet je heel secuur met geld wezen. Kun je goed rekenen?”

„Ja mijnheer”, antwoordde Herman. „Voor rekenen had ik altijd een 9 op mijn rapport”.

„Dat is mooi”, prees mijnheer, terwijl hij glim-

lachte. Toen wendde hij zich weer tot vader.

„k Wil het wel eens met uw zoontje probeeren, van Dalen. Doet hij goed zijn best, dan kan hij hier flink het vak leeren. Om te beginnen geef ik hem f 2.50 per week. En dan kan hij a.s. Maandag komen. Neemt u daar genoeg mee?”

„Zeker, mijnheer”, antwoordde vader, die blij was dat Herman zoo gauw slaagde.

„En jij Herman? Heb jij er ook lust in?”

„O ja, mijnheer”, zei Herman.

„Goed, dat is dus afgesproken. U zorgt wel, dat Herman een wit jasje meebrengt, want die moet hij in de bakkerij dragen”, zei mijnheer nog tot vader, terwijl hij hen uitliet.

Vader beloofde het.

Zoo stil als Herman op den heenweg was geweest, zoo druk was hij op den terugweg. Zijn mond stond niet stil. Allerlei vragen deed hij.

„Vond vader mijnheer van der Steen ook geen aardige man? Zou hij veel klanten moeten bedienen? Zou hij al dadelijk brood mogen bakken?”

„Ja, ja”, lachte vader. „Wacht maar, tot je een veertien dagen verder bent, dan weet je op al die vragen het antwoord”.

Toen ze thuiskwamen, kwam moeder hen al tegemoet. Ze had in spanning op hen zitten wachten.

„En”, vroeg ze, „hoe is het er mee?”

„Herman is aangenomen vrouw”, vertelde vader.

„Maandag kan hij komen”.

„En dan moet ik een witte jas meebrengen”, vulde Herman aan.

„Zoo”, zei moeder, „dan mag ik wel gauw aan het naaien gaan, om er Maandag een klaar te hebben”.

Terwijl ze met hun drietjes gezellig om de tafel zaten, hoorde moeder de verdere bijzonderheden. Het loon, dat Herman ging verdienen, het werk, dat hij moest verrichten, alles wilde moeder weten.

En Herman deed niets liever dan vertellen.

Met schitterende oogen sprak hij over het werk, dat hem wachtte. Zou het heel erg moeilijk zijn?

Vader legde hem de hand op den schouder.

„Herman”, zei hij, „zoek voor alles, ook voor de nieuwe en misschien moeilijke dingen die je wachten, je kracht bij den Heere. Dan ben 'k niet bezorgd voor je, want dan zal het je zeker welgaan”.

„Ja vader”, antwoordde Herman, terwijl zijn drukke vroolijkheid door vaders ernstige woorden wat getemperd was.

HOOFDSTUK III.

EEN MOEILIJK BEGIN.

Wat vlogen de paar dagen, die nog verlopen moesten, voor Herman naar de bakkerij zou gaan, voorbij. Moeder was druk aan het naaien gegaan, om althans één jasje voor hem klaar te zullen hebben. Herman vond het toch zoo leuk, dat hij witte jassen moest dragen. Telkens weer liep hij om moeder heen te draaien en vroeg of hij nog niet eens passen moest.

„Nee hoor”, had moeder gezegd, „nu weet ik het wel. Speel maar wat met de kleintjes, des te beter kan ik opschieten”.

's Middags na vieren, ging hij graag nog wat naar buiten. Dan waren de buurjongens thuis uit school en kon hij fijn nog wat voetballen. Of hij vertelde hen, hoe heerlijk het was, bakkersjongen te zijn.

„Toe jô”, had Piet van Til gezegd, „toe jô, schiet toch op. Je weet er nog niks van”.

En nu was het Zondagavond. Zijn witte jas lag ingepakt op een stoel op hem te wachten. Morgen zou hij voor 't eerst naar mijnheer van der Steen gaan. Herman begon er nu toch wel een beetje tegenop te zien. Straks, toen hij met vader in de kerk zat, had hij er niet zóo aan gedacht. Maar nu ze hier zoo

rustig met zijn drietjes bij elkander zaten, kon hij het maar niet vergeten. Wel had hij een boek voor zich, maar 't lezen wilde niet vlotten.

„Herman”, zei vader, die wel de onrust van zijn jongen zag, „Herman, nu ga je morgen voor het eerst in betrekking. Denk er aan, mijn jongen, dat het leven dat je gaat beginnen, heel anders is, al dan wat achter je ligt. Toen had je ook wel plichten, kleine plichten meest, voor moeder of mij, maar nu wacht je een eigen taak. Wees vriendelijk en gehoorzaam voor je patroon, en doe goed je best, om het vak te leeren. In die bakkerij zullen wel meer knechts, misschien ook wel jongens zijn. Je zult van hen niet altijd hetzelfde hooren, als je hier thuis van moeder en mij en op school hebt geleerd. Ze zullen niet altijd met eerbied over God spreken, en je misschien ook wel trachten over te halen tot dingen, die niet goed zijn. Maar luister nooit naar slechte vrienden, Herman, en denk er aan, dat God je altijd ziet. En als de verzoeking tot je komt, denk dan maar aan den tekst, dien je van mijnheer Smit hebt gekregen. Bidt en u zal gegeven worden. Alleen in 't gebed is kracht te vinden, om staande te blijven in elke verzoeking”.

Zoo sprak vader en Herman nam zich ernstig voor: hij zou naar vaders woorden handelen.

„Ga maar wat vroeg op bed, vanavond, Herman,” zei Moeder nu. „Er wacht je morgen zooveel ongewoons, dat een flinke nachtrust je goed zal doen”.

Herman had niets tegen te pruttelen. Nadat hij

zijn Ouders goeden nacht had gezegd, ging hij naar boven. Toch ging hij niet dadelijk in bed. Bij het licht van de kaars las hij den tekst nog eens, die op zijn kastje stond. Wel kende hij hem van buiten, maar toch kon hij niet nalaten er nog eens naar te zien. Toen knielde hij neer, bij den stoel, die voor zijn bed stond. 't Was niet alleen zijn gewone avondgebed wat hij deed, maar ook vroeg hij den Heere met hem te willen zijn, als hij naar zijn patroon moest.

Even later ging hij in bed en viel spoedig in een gerusten slaap.

Om zeven uur, den volgenden morgen, moest Herman bij mijnheer van der Steen zijn, maar om vijf uur werd hij al wakker. En hoe hij zich ook keerde of wendde, hij kon den slaap niet meer vatten. Een poosje bleef hij nog liggen, maar toen sprong hij het bed uit. Moeder had wel gezegd, dat ze hem zou roepen, maar hij hield het niet langer uit. Terwijl hij bezig was zich te wasschen, hoorde hij het beneden zes uur slaan. Gelijk kwam moeder binnen.

„Ben je al op Herman?” zei moeder „dat is goed, want het wordt je tijd. Kom je zachtjes naar beneden, anders maak je de kleintjes wakker”.

„Ja moeder”, antwoordde Herman.

Toen hij de huiskamer binnen kwam, wachtte moeder hem al op met brood en thee. Vader was nog niet op, die behoefde pas om acht uur op de zaak te zijn. Moeder praatte nog wat met Herman, maar toen

de klok kwart voor zeven wees, zei ze: „Ziezoo, Herman, nu moet je gaan, anders ben je niet op tijd. En dat zou al een heel slecht begin wezen”.

Zwijgend trok Herman zijn jas aan. „Dag moeder”, zei hij toen.

Ben je al op, Herman?

Maar moeder trok hem naar zich toe en gaf hem een kus.

„t Ga je goed, mijn jongen”, zei ze. „God zij met je”.

Herman slikte een brok weg, dat in zijn keel kwam. Toen stapte hij, met zijn jas onder zijn arm, de deur uit.

Moeder keek hem na in de nog stille straat. En

uit haar hart rees een verzuchting tot God omhoog, of Hij haar jongen temidden van al het nieuwe en ongewone veilig geleiden zou.

De electriche schel maakte een geweldig lawaai, toen Herman de deur van de bakkerszaak van mijnheer van der Steen in de Hoogstraat opende. Hij was er al een keer geweest, maar toen was hij met zijn vader, en nu was hij alleen, dat maakte veel verschil. Verlegen bleef hij dus op de groote mat bij de deur staan.

Er kwam een juffrouw naar voren. Herman had haar dien avond, toen hij met zijn vader hier was, niet gezien, dus kon hij niet raden, wie ze was.

„Wel”, vroeg zij nu aan Herman, terwijl zij hem vragend aanzag, „wel, wat is er van je dienst, jongen?”

„Ik ben Herman van Dalen, juffrouw”, antwoordde Herman, denkende, dat dan alle verder vragen overbodig zou zijn.

De juffrouw schoot in een lach.

„Dat is heel best”, zei ze. „Maar al ben je ook Herman van Dalen, toch zou ik wel graag weten, wat je komt koopen. Brood of koekjes?”

Nu begreep Herman het.

Die juffrouw wist er niets van, dat hij komen zou. Juist wilde hij weer antwoorden, toen de deur achter in den winkel openging en de heer van der Steen binnenkwam.

Hij zag er geheel anders uit dan dien eersten keer,

toen Herman hem zag. Nu droeg hij een lange witte jas en op zijn hoofd een witte muts. Blijkbaar kwam hij zoo uit de bakkerij, want hij was heelemaal met meel bestoven.

„Ah, ha”, zeide hij, „daar is onze nieuwe bediende. Kom jij maar mee mannetje, dan zal ik je in de bakkerij brengen”.

„O”, zei de juffrouw „is het een nieuw knechtje? Ik meende al, dat hij een klant was en wat kwam koopen”.

„Dat is waar ook”, antwoordde mijnheer van der Steen, „ik heb er heelemaal niet aan gedacht, het u even te zeggen. Herman”, voegde hij er tot zijn nieuw knechtje bij, „Herman, dit is juffrouw Stijnman, mijn winkeljuffrouw. Als zij je roept, omeen bestelling weg te brengen, of iets anders voor haar te doen, dan moet je onmiddellijk komen”.

„Ja, mijnheer”, antwoordde Herman. Hij keek de juffrouw nog eens aan. Ze leek hem toch wel aardig.

Nu gingen ze naar de bakkerij. Hier had weer een voorstelling plaats. Er waren verschillende mannen en een paar jongens aan het werk, die allen tegelijk naar Herman keken, toen mijnheer van der Steen begon te spreken.

„Jongens”, zei hij, „hier breng ik jullie het nieuwe knechtje, Herman van Dalen heet hij. Ik verwacht van jullie allen, dat je hem zult helpen, waar het noodig is, dan zal hij gauw zijn werk weten en voelt

hij zich hier spoedig thuis. Herman, die daar" en hierbij wees mijnheer op een langen bakker, die voor den oven stond, „die daar is de Ridder. Hij is hier meesterknecht. Als ik er niet ben, moet je precies doen, zooals hij zegt”.

„Ja mijnheer”, antwoordde Herman weer. Hij verlangde er erg naar, dat al die voorstellingen nu maar afgelopen zouden zijn. Hij vond dat niets prettig en voelde zich daarbij o, zoo onbeholpen. Gelukkig ging nu iedereen weer aan zijn werk, en kreeg Herman gelegenheid, eens rond te zien.

Wat vond hij het hier aardig. Alles wekte zijn bewondering. De groote troggen voor het deeg, de machines, waarvan hij de bestemming niet kende, en niet het minst de groote oven, waaruit de meesterknecht bezig was het laatste brood te halen.

„Ziezoo, jongens”, zei de meesterknecht nu, „jullie kunt je wagens gaan halen; al het brood is klaar”.

„Dan moet jij maar eens bij Kees gaan kijken, Herman”, zei mijnheer van der Steen, „Kees gaat volgende week weg, en dan kom jij in zijn plaats”.

Met deze woorden bracht mijnheer Herman naar een jongen, enkele jaren ouder dan hij zelf.

„Kees”, zei hij tot dezen, „leer jij Herman precies, waar je klanten wonen, en hoe je hen bedient. Je weet het, Herman wordt je opvolger”.

„Ja, mijnheer”, antwoordde de jongen.

Herman keek oplettend toe, terwijl Kees van alle broodsoorten wat in zijn wagentje deed. Hij had een

kleineren wagen dan de groote bakkers. De jongenskar werd het ding genoemd.

Toen zijn wagen gevuld was, riep hij de winkeljuffrouw, die zorgvuldig alles telde en opschreef.

Eindelijk gingen de beide jongens er op uit. Wat was alles vreemd voor Herman, en hij zei tegen Kees, dat hij bang was, dat hij het nooit leeren zou.

„O jawel”, zei Kees, „dat zul je eens zien. Toen ik pas begon, dacht ik dat ook, maar later gaat het haast vanzelf”.

„Waarom ga je eigenlijk bij mijnheer van der Steen vandaan?” vroeg Herman. „Bevalt het er je niet?”

„Ja zeker”, antwoordde Kees. „’t Bevalt mij hier best en mijnheer van der Steen is een goede baas. Maar ik ga naar een grootere bakkerij, waar ik meer kan leeren”.

Eindelijk was Kees bij zijn laatsten klant.

Herman was er blij om. Bijna overal had men gevraagd: „Is dat een nieuw knechtje?”

„Ja”, had Kees dan geantwoord, „volgende week komt hij in mijn plaats het brood brengen”.

En Herman vond het maar niets prettig, het middelpunt van zooveel belangstelling te zijn.

Nu waren ze op den terugweg.

„Maar het brood is nog niet op”, zei Herman.

„Dat hoeft ook niet”, legde Kees uit. „Als wij nu thuis komen, telt de juffrouw het brood, dat wij nog overhebben, en dan kan zij precies uitrekenen, hoeveel geld ik heb ontvangen”.

Maar daarstraks zei iemand tegen je: „Ik zal het morgen wel betalen”. Dan kom je toch geld tekort?”

„Welnee”, antwoordde Kees. „Als iemand tegen mij zegt: „ik zal het morgen wel betalen”, dan schrijf ik dat op in mijn boekje. De winkeljuffrouw schrijft het dan in het groote boek, en zoo komt alles precies in orde”.

Herman begreep er nog niet alles van, maar hij nam zich voor, heel erg zijn best te zullen doen. Dan zou het misschien wel gaan.

HOOFDSTUK IV.

DE EERSTE WEEK.

In spanning wachtte moeder van Dalen aan den avond van dien dag de thuiskomst van haar jongen.

Hè, wat was die dag haar lang gevallen. 't Was ook wel een rek, zoo van 's morgens af. Vader was met mijnheer van der Steen overeengekomen, dat Herman tusschen den middag niet thuis zou komen.

Hij zou zijn maaltijd in de bakkerij gebruiken en dan 's avonds om zes uur voor goed naar huis gaan.

Toen 's middags de familie van Dalen aan tafel geschaard zat, de eerste maaltijd, waarbij Herman ontbrak, hadden vader en moeder druk over hem gesproken. Vader vertelde, dat hij heel in de verte Herman en een anderen jongen, met een kleinen broodwagen had zien loopen. Maar Herman had vader niet gezien.

„k Ben toch zoo verlangend, te hooren, hoe het hem gegaan is vandaag”, had moeder gezegd.

„k Denk wel van goed”, antwoordde vader. „Herman kan zich nog al makkelijk schikken en dat kan hem nu goed te pas komen”.

't Kleinste meisje had gevraagd, waar Herman was.

„Naar werk,” zei moeder, evenals ze ook vaak

antwoordde, als de kleintjes naar vader vroegen.

Toen had het kleine ding gezegd: „Vader naar werk, Herman naar werk, zusje thuis”.

„Ja, ja, kleintje”, lachte moeder, „jij hebt nog den tijd, eer je naar werk kunt”.

Al een paar malen had moeder aan de deur gekeken, of Herman nog niet aankwam. 't Ging nu toch tegen zessen. Nu moest hij toch spoedig komen. Weer liep ze naar de deur. Maar 't begon donker in de straat te worden. Ze kon niet ver meer zien.

Met een zucht zette moeder zich neer. Wat duurde het toch lang. Daar floot iemand een vroolijk wijsje in de straat. „Dat is Herman”, zei moeder en sprong op van haar stoel.

Tegelijk ging de deur open en kwam Herman binnen.

„Dag moeder”, zei hij opgeruimd, „dag kleintjes”.

„Wel”, vroeg moeder terstond, „hoe is het gegaan vandaag, mijn jongen?” hoewel zij aan zijn opgewekt binnenkomen wel zag, dat alles in orde was.

„O, moeder”, begon Herman, terwijl hij kleinen broer, die naar hem toe kwam kruipen, optilde, „o, moeder, 't is toch zoo fijn in de bakkerij”.

„Ja, ja”, zei moeder lachend, „dat zal wel. Maar vertel me eens, wat je vandaag alzo gedaan hebt”.

Nu begon Herman geregeld te vertellen, wat hij dien dag had uitgevoerd.

Eerst had hij 's morgens met Kees het brood rond moeten brengen, en toen had hij allerlei werk-

zaamheden in de bakkerij verricht. Krenten wasschen, meel afwegen, koekjes inpakken, dat alles, en nog veel meer, had hij moeten doen. „En moeder, het was niets vervelend, want telkens riep de juffrouw mij weer, om een bestelling weg te brengen”.

„'k Ben blij, dat het je zoo goed bevalt, Herman”, zei moeder. „Nu maar goed je best gedaan, dat mijnheer tevreden over je kan zijn”.

„Mag ik nog wat naar buiten, moeder?” vroeg Herman nu.

„Nu nog?” antwoordde moeder. „'t Is al heelemaal donker”.

„O, moeder, dat geeft niet. Jan en Piet en Otto waren ook nog op straat. Zij vroegen, of ik ook nog een poosje kwam”.

Moeder begreep wel, wat Herman naar buiten trok. Hij wilde natuurlijk aan zijn kameraden, meest jongens, die nog school gingen, van zijn werk vertellen. En ook wellicht den voetbal nog even schoppen. Herman was een groot liefhebber van dat spel. Soms wel zoo erg, dat vader hem wat had moeten temperen.

„Ga dan maar, Herman”, zei moeder, „maar blijf niet al te lang weg”.

„Nee moeder”, antwoordde Herman, en haastte zich, van de gegeven toestemming gebruik te maken. In een oogwenk was hij buiten.

Een clubje jongens stond hem op te wachten.

„Ha, daar heb je den bakker”, riep er een.

En Piet van Tol vroeg: „Zeg, meelmuis, waar is je witte pak?”

„In de bakkerij natuurlijk”, lachte Herman.

„Dacht jij, dat ik daarmee uit wandelen ging?”

„Toe, jô, vertel nou”, zei Otto Manders, die over een paar weken ook van school zou komen.

Herman deed niets liever.

Opgewonden vertelde hij van alle bakkerij heerlijkheden. „O, jongens, het is er gewoonweg fijn”, besloot hij zijn uitvoerig verhaal.

„k Word vast ook bakker”, zei Otto Manders weer.

„Je krijgt zeker wel dikwijls koek en krentenbrood”.

„Je krijgt wel wat”, antwoordde Herman. „maar niet zoo erg veel hoor”.

„Toe, jongens”, riep Piet van Tol, „laten we nu nog wat gaan schoppen”.

„Ja, ja”, riepen allen.

„Laten we dicht bij de lantaarn gaan”, stelde Herman voor. Een uurtje bleven de jongens nog aan het geliefkoosde spel, toen werd de een na den ander geroepen, om thuis te komen.

Herman zag zijn vader aankomen en ging gelijk met hem naar binnen.

Nu moest hij nog eens zijn wedervaren van dien dag vertellen. Herman wilde wel, het verveelde hem nog niets. Aan het slot van zijn verhaal zei hij:

„Maar vader, volgende week als Kees weg is, moet ik het allemaal alleen doen. Dat zal toch wel erg moeilijk zijn”.

„Kom”, zei vader, „dat zal wel wat meevallen. Je let deze week maar goed op en je onthoudt maar, wat Kees je van zijn klanten vertelt, dan zal het heusch wel gaan. Ik ben er niets bang voor”.

Moeder stuurde Herman dien avond tamelijk vroeg naar boven. Even wilde hij gaan mopperen, maar moeder zei: „Neen, neen, Herman. 't Is nu 's morgens vroeg opstaan voor je, dus kun je 's avonds niet te laat naar bed”.

Dien nacht droomde Herman van de bakkerij. Hij moest een brood wegbrengen, zóó groot, en zóó zwaar, dat hij het niet op kon tillen. Het zat vol met krenten. 't Waren net oogen, die hem aankeken en uitlachten, omdat hij het brood niet op kon tillen. Toen kwam mijnheer van der Steen en zei: „Wat heb ik aan een jongen, die niet eens brood weg kan brengen?” En hij stuurde hem weg. Herman werd wakker van dien gekken droom en kon den slaap niet meer vatten.

Die eerste week in de bakkerij vloog voorbij. Iederen dag kwam Herman met nieuwe verhalen thuis en iederen dag kreeg hij meer plezier in zijn werk.

„'t Kan mij nu niets meer schelen, dat Kees weg gaat”, zei hij tegen vader en moeder, „want nu weet ik alles wel”.

„Dus het bakkersvak heb jij in een week geleerd”, glimlachte vader.

„O, nee, vader, dat bedoel ik natuurlijk niet.

Hij moest een heel groot brood wegbrengen.

Maar van de klanten en het brood weg brengen heeft Kees me alles goed uitgelegd”.

Op Vrijdagavond kwam hij opgewonden thuis. „Moeder”, begon hij al dadelijk, „moeder, weet u wat mijnheer van der Steen zegt?”

En toen moeder hem vragend aankeek, ging hij voort: „Ik moet leeren fietsen, moeder, dat vindt mijnheer gemakkelijk. Als er dan overdag getelefoneerd wordt, dat ik ergens koekjes moet brengen, dan kan ik dat op de fiets doen. Dan ben ik zóó weer terug. Vandaag heeft mijnheer het me al een uurtje laten leeren. Kees moest me vasthouden en nu ken ik het al een heel klein beetje alleen”.

„Dat zal jij wel prettig vinden”, antwoordde moeder, „dat geloof ik best. Maar wees maar voorzichtig, en rijdt niet al te wild, als je het eenmaal kent. Je hebt gauw genoeg een ongeluk”.

„O, welnee moeder, 'k zal heusch niet onvoorzichtig zijn”, beloofde Herman.

Zaterdag was een heel drukke dag in de bakkerij en Herman kwam dan ook een paar uren later thuis dan de vorige dagen. Hij was ook wel wat moe, maar toch legde hij met trots zijn eersten zelf verdienden rijksdaalder op tafel.

„En moeder, mijnheer heeft gezegd, dat hij heel tevreden over me is. Als ik zoo goed mijn best blijf doen, krijg ik spoedig opslag”.

„Daar ben ik blij om, Herman”, antwoordde moeder. „Doe trouw en eerlijk je werk, zoodat

mijnheer tevreden over je kan blijven. Kijk eens," en moeder gaf hem vijftien cents, „kijk eens, die mag jij nu houden. Daar mag je mee doen wat je wilt. Het is je zakgeld".

Die geheele week had Herman niet één dag verzuimd, den Heere te vragen hem te helpen bij de taak, die hij ontvangen had

HOOFDSTUK V.

VERZOEKINGEN.

Al bijna een half jaar was Herman van Dalen bakkersleerling bij den heer van der Steen. En hoewel de aantrekkelijkheid van het nieuwe en ongewone er nu af was, ging hij toch iederen morgen weer met plezier naar de bakkerij.

Wel viel de warmte van de bakkerij, nu het zomer was geworden, niet altijd mee. Maar dubbel prettig was het werk op straat, het rondbrengen van het brood en het wegbrengen van bestellingen.

Daarbij kwam, dat hij nu uitstekend fietsen kon. In dezen tijd van het jaar was het in de bakkerij niet zoo druk, als in den winter, zoodat het meermalen gebeurde, dat mijnheer van der Steen zei: „Herman, pak jij de fiets maar en ga een toertje maken”. Soms behoefde hij alleen maar terug te komen, om de fiets thuis te brengen, en een anderen keer was het: „Zorg maar, dat je om vijf uur terug bent, want dan is er nog een bestelling voor je weg te brengen”.

Al éénmaal had mijnheer van der Steen zijn loon verhoogd. Hij verdiende nu *f* 3 per week.

Zoo scheen dus alles goed en naar wensch te gaan. Voor het uiterlijk was dit ook wel zoo, maar verder

was het niet meer dan schijn. Oogenschijnlijk was Herman nog dezelfde jongen, als een half jaar geleden, maar innerlijk had er een groote verandering met hem plaats gegrepen. En dat was gekomen door den omgang, dien hij met de bakkers had. 't Was net, zoo als vader gezegd had, onder het personeel van mijnheer van der Steen waren er, die heel anders over God en Zijn woord spraken, als Herman tot nu toe gehoord had. Wel was dat niet dadelijk uitgekomen. In de eerste maand, dat hij in de bakkerij was, had hij er zelfs niets van gemerkt. Wat had Herman in die eerste maand, als hij voor moeilijke en vreemde dingen kwam te staan, nog dikwijls aan mijnheer Smit gedacht en aan wat hij bij het afscheid nemen gezegd had. En als hij dan 's morgens eer hij naar werk ging, of 's avonds als hij voor zijn bed knielde, die moeilijkheden aan den Heere vertelde, dan had hij ondervonden, dat mijnheer Smit de waarheid had gesproken, toen hij zei, dat er in 't gebed groote kracht ligt.

Maar op een ochtend was hij wat laat opgestaan. Hij moest hard loopen, om nog bijtijds in de Hoogstraat te komen. Toen had hij voor de eerste maal zijn gebed verzuimd. Maar hij vond het niets prettig. En toen hij in de bakkerij naar den zolder was gestuurd, om wat te halen, was hij daar achter de meelbalen neergeknield en had er zijn ochtendgebed gedaan. En 's avonds had hij weer met meer aandacht naar vader geluisterd, toen hij uit den Bijbel

voorlas. 't Was juist het gedeelte, waarin de tekst voorkwam, dien hij van mijnheer Smit had gekregen. Bidt en gij zult ontvangen. En opnieuw had Herman zich voorgenomen, de belofte, die hij mijnheer gedaan had, te houden. Hij zou bij alle moeilijkheden kracht in het gebed zoeken. Maar toen was langzamerhand het geplaag in de bakkerij begonnen. Eens, toen mijnheer Van der Steen en de meesterknecht geen van beiden aanwezig waren, en Herman zijn boterham zou gaan eten, had hij zooals hij gewend was eerst gebeden.

Onder het bidden reeds hoorde hij het onderdrukte gegichel van de andere jongens en toen hij zijn oogen opende zei er een: „Och, wat ben ik toch een vroom jongetje. Heb je je bijbeltje niet bij je, dan zullen we een kapitteltje lezen”.

Herman had een hevige kleur gekregen en hij wist niet wat te antwoorden. Maar dat behoefde ook niet, want de meesterknecht was de bakkerij binnen gekomen. En terstond hielden de spotters zich stil. Want ze wisten wel, dat mijnheer en de meesterknecht dat niet toe zouden staan. Als ze echter maar eenigszins de kans schoon zagen, herhaalden ze hun geplaag. Een van de jongens, Tom Kooistra deed daar echter niet zoo erg aan mee, als de anderen. En eens, toen Herman met hem samen aan het werk was, en de andere jongens er niet waren, had Tom gezegd:

„Herman, je doet het beste maar, om hier niet meer te bidden, als je eten gaat, dan houdt dat ge-

plaaq vanzelf op. Toen ik hier pas was, deed ik het ook, maar 't ging mij precies hetzelfde, als jou nu. En nu ik het niet meer doe, laten ze mij met vrede. Daarom kun je thuis toch even goed bidden", voegde hij er, als ter verschuldiging, aan toe.

Herman wilde antwoorden, maar hij kreeg een waarschuwend schop tegen zijn been. Een van de andere jongens was binnengekomen.

„Onthoud maar, wat ik je gezegd heb", fluisterde Tom nog.

Had Herman nu van dit alles zijn Ouders maar eens deelgenoot gemaakt, dan zouden die hem wel gezegd hebben, dat hij zich nooit en nergens moest schamen, om voor den Heiland uit te komen. En dat zijn bidden in de bakkerij, te midden van die spottende kameraden, een belijden van den Heere was, Die gezegd heeft: Die mij zal belijden voor de menschen, die zal ik belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is. Dit belijden is wel moeilijk, o, zeker, maar ook hiervoor wil Hij Zelf de kracht geven, wanneer wij er Hem om vragen.

Maar Herman deed dit niet. Hij zweeg er thuis over.

Wel dacht hij veel over de woorden van Tom na en langzamerhand kwam hij er toe, Tom gelijk te geven. 't Was ook zoo. Wat maakte het nu uit, of hij dien éénen keer per dag niet bad. Daarom behoefde hij 't bidden thuis toch niet na te laten? Wel viel het hem moeilijk, dien eersten keer, dat hij zijn

boterham in de bakkerij at, waarvoor hij niet gebeden had, maar den tweeden keer ging het al beter, en eer er een week verlopen was, wist hij niet beter, of het hoorde zoo. Zoo was dus de eerste stap op het verkeerde pad door Herman gedaan, en, zooals het met het kwaad altijd gaat, 't zou hierbij niet blijven.

't Maakte hem immers maar onrustig? Langzamerhand, 't ging haast onmerkbaar, gebeurde het wel eens vaker, dat Herman thuis zijn morgengebed vergeten was. En dan knielde hij niet achter de balen neer, en trachtte hij niet 's avonds door verdubbelde oplettendheid zijn verzuim weer goed te maken. Integendeel! Soms kon hij ternauwernood verbergen, dat het voorlezen uit den Bijbel, dat vader 's avonds deed, hem begon te vervelen. En het bidden aan tafel werd al meer sleur voor hem.

Al wisten vader en moeder niet, hoe het eigenlijk met Herman gesteld was, toch merkten zij wel iets van Herman's toenemende onverschilligheid.

En vader liet geen gelegenheid voorbij gaan, om er Herman op te wijzen, dat alleen, wanneer wij onze kracht van den Heere verwachten, het ons wel kan gaan.

Eens op een Zondagavond had vader een traktaatje voorgelezen, waarop onderaan het volgende vers stond:

Treed vroolijk voort op 's Heeren wegen,
Volbreng uw taak in Zijne kracht,

't Wordt eind'lijk alles u ten zegen,
Wanneer gij biddend daarop wacht;
Wie steeds geloovig op Hem ziet,
Begeeft, verlaat Hij eeuwig niet.

Zorgvuldig knipte vader het vers er af en zei:
„Hier Herman, dat mag jij hebben. Lees het maar
eens vaak over, mijn jongen. Het heeft je veel te
zeggen”.

En moeders gebed om bewaring voor haar jongen,
te midden van 's levens verzoeking, klom steeds
weer op tot Hem, die Zich een Hoorder der gebeden
toont.

HOOFDSTUK VI.

DE WEDSTRIJD.

's Avonds, als Herman uit de bakkerij kwam, deed hij niets liever, dan met de buurtjongens nog een poosje voetballen. En nu het zomer was, en zoo lang licht, ging dat prachtig. Dicht in hun buurt was een stuk weiland, waar ze naar hartelust konden trappen. Moeder liet hem begaan. De jongen was nu eenmaal dol op voetballen, en hij was den heelen dag in de bakkerij, een beetje ontspanning zou hem geen kwaad doen.

Op zekeren avond hadden de jongens het heel druk gehad over een grooten voetbalwedstrijd, die er in den loop van de week in hun stad zou gehouden worden.

„k Ga er vast naar toe”, zei Piet van Tol. „Ga je mee Herman?”

„Ik kan immers niet, jô”, antwoordde Herman, „ik ben toch in de bakkerij?”

„Welnou”, zei Piet, „dan vraag je een middagje vrij. Is dat nou zoo erg?”

„Nee jô”, antwoordde Herman, „dat kan toch niet”.

Maar in zijn hart gaf hij Piet gelijk. 't Zou ook niet erg zijn, als hij een middag vrij vroeg. En hij

zou het wel krijgen ook. Hij mocht immers zoo dikwijls gaan fietsen? Dan had hij ook wel vrij. Maar vader en moeder zouden hem geen toestemming geven, om te gaan, dat wist hij zeker. Vader hield

Vader hield niet van die wedstrijden.

niet van die wedstrijden. Eens had Herman gevraagd, of hij naar zoo'n wedstrijd toe mocht gaan, maar vader had gezegd: „Nee jongen, daar moet je mij niet mee aankomen. Dat je nu 's avonds zelf een uurtje schopt, nou vooruit. Maar die wedstrijden zijn me veel te opwindend. Vooral voor jou, die er toch zoo erg in opgaat”.

Dus daar behoefde hij niet over te denken. En stilletjes buiten vader en moeder om vrij vragen, en naar den wedstrijd gaan, dat durfde hij toch niet erg goed aan. Hoe licht kon iemand hem zien en dan zou het zeker uitkomen. Toch wilde hij er dolgraag heen, maar hoe hij ook dacht en peinsde, hij zag er geen kans voor. De dag van den wedstrijd kwam. 's Morgens, eer Herman de deur uitging, had hij nog even gearzeld. Zou hij het nog probeeren en toestemming vragen? Maar nee, 't zou toch niet helpen. Toen hij met den broodwagen uit was, kwam hij in de buurt van het terrein, waar de wedstrijd gehouden zou worden. 't Zag er o, zoo gezellig uit. Over het geheele terrein wapperden kleine vlaggetjes. En hier en daar stonden tentjes, waarin de bezoekers verschijnen zouden kunnen koopen. Herman liep maar gauw door, want nu hij al die toebereidselen zag maken, werd het verlangen in zijn hart nog grooter. 't Werk in de bakkerij wilde ook al niet erg vlotten. Hij dacht maar steeds aan den wedstrijd, die toch zoo mooi zou zijn en waar hij nu niets van te zien kreeg. Zoo werd het middag. Juist was hij klaar met zijn boterham eten, toen mijnheer van der Steen de bakkerij binnenkwam.

„Herman”, zei hij, „er moet een pakje weggebracht worden naar mevrouw van Hemert. Ga dat nu eerst even doen en als je daarmee klaar bent, mag jij verder gaan fietsen vandaag. De bestelling kost vijftig cents. Als je het geld ontvangt, draag

je het vanavond maar aan de juffrouw af, als je de fiets thuis brengt”.

„Ja, mijnheer”, antwoordde Herman.

Hij was opgewonden van blijdschap. Nu was hij vrij, zonder er om gevraagd te hebben, en . . . nu kon hij naar het voetballen gaan kijken, zonder dat hij het iemand behoefde te zeggen. Hij keek op de klok. 't Was kwart over een. Alles kwam even prachtig uit. Twee uur zou de wedstrijd beginnen. Wel moest hij eerst naar mevrouw van Hemert, maar dat beteekende weinig tijdverlies, want zij woonde dicht in de buurt van het terrein. Vlug waschte en kleepte hij zich, greep pakje en fiets, en even later trapte hij vroolijk door de straten, terwijl hij een lustig wijsje floot. Maar opeens hield hij zich stil en was al zijn vroolijkheid verdwenen. Nu had hij de gelegenheid om naar het voetballen te gaan en toch kon hij niet. Opeens was de gedachte aan het entreegeld bij hem opgekomen. Veel zou 't niet zijn, misschien een kwartje, maar . . . hij bezat bijna niets. Hij sprong van zijn fiets en grabbelde in al zijn zakken. Nee, 't was net, zooals hij dacht, zes centen, meer bezat hij niet. En dat was lang niet genoeg. Bovendien zou hij zijn fiets moeten stallen, wat zeker ook een dubbeltje zou kosten. 't Was jammer, vreeselijk jammer. Naar huis gaan en om geld vragen, daaraan dacht hij niet eens. Dat zou toch vergeefsche moeite zijn. En zijn spaarpot, waarin hij, toen hij pas bij mijnheer van der Steen was, zijn zakgeld bewaarde,

was tegenwoordig altijd leeg. Hij rookte nu ook sigaretten en dat kostte aardig wat. Daar stond hij nu. Maar, hier blijven staan, maakte hem ook niet wijzer. Hij moest toch weer op de fiets naar mevrouw van Hemert. Zij wachtte op haar bestelling.

't Was geen opgewekte jongen, die met een „alstublijft juffrouw” het pakje aan het dienstmeisje overreikte. Terstond wilde hij zich weer omkeeren, om heen te gaan. Waarheen? Dat wist hij zelf niet. Maar het dienstmeisje zei:

„Wacht even jongen, mevrouw wil meteen betalen. Hoeveel is het?”

„Vijftig cents, juffrouw”, antwoordde Herman.

„'k Zal het even voor je halen”, zei het meisje en ging naar binnen. Even later kwam ze terug en gaf Herman twee kwartjes.

Langzaam slenterde Herman weg, de fiets aan de hand. Zonder dat hij zelf wist waarom, ging hij toch den kant van het voetbalterrein op. Wat gingen daar een menschen heen! Heele drommen stonden er voor het kleine tentje, waar ze hun entree moesten betalen. Herman bleef staan en keek met jaloersche blikken naar dat drukke gedoe. Daar kwam een jongen langs hem heen, die ook naar het terrein ging.

„Zeg”, vroeg Herman, „weet jij ook wat het kost?”

„Jawel”, antwoordde de jongen, „een kwartje, en”, voegde hij er bij, terwijl hij naar Hermans fiets keek, „een dubbeltje voor je kar”.

De jongen ging verder.

„Dus juist, zooals ik gedacht had”, mompelde Herman in zichzelf. Waarom hij eigenlijk naar den prijs gevraagd had, zou hij niet hebben kunnen zeggen. 't Was voor hem even onmogelijk, om te gaan, of het entree vijf en twintig cent of een gulden was. Al een kwartier was voorbijgegaan en nog stond Herman op dezelfde plaats, in de eene hand de fiets, de andere in den zak, waarin de twee kwartjes zaten.

„He, als die twee kwartjes toch eens van hem waren. Geen minuut zou hij aarzelen, om het terrein op te gaan.

„Wel”, fluisterde er een stem in Hermans hart, „waarom gebruik je ze niet? Dan kun je gaan. Je hoeft ze niet te houden, alleen maar te leenen”.

Herman schrok. Haastig keek hij om. Had iemand dat tegen hem gezegd? Neen, daar was niemand. O, was Herman nu maar terstond op de fiets gesprongen en weggereden, zoover mogelijk maar weg, dan zou hij de verzoeking, die nu op hem aankwam, misschien zijn ontgaan. Of beter nog, had hij nu aan de woorden van mijnheer Smit en zijn vader gedacht, dat er in 't gebed kracht ligt, om staande te blijven in elke verzoeking. En als hij dan den Heere gevraagd had, hem te bewaren voor de zonde, dan zou dat gebed zeker verhoord zijn geworden. Maar Herman deed het een, zoomin als het andere. In zijn hart verdrong de eene gedachte de andere.

„Hoe kan ik dat geld nu leenen? Wat moet ik dan vanavond aan mijnheer zeggen, als hij mij

vraagt, of mevrouw van Hemert betaald heeft?" dat waren de vragen, die in Hermans geest opkwamen.

„Wel", antwoordde die andere stem weer, „misschien vergeet hij het wel. Of, als hij het vraagt, dan zeg je maar, dat mevrouw niet betaald heeft. Dat gebeurt immers wel eens meer? Dan spaar je het geld zoo gauw mogelijk bij elkaar en je geeft het terug. Je hebt nu toch een kwartje zakgeld, in twee weken heb je het bij elkaar".

Nog even stond Herman daar. Zijn gelaat was bleek. Opeens greep hij met een ruk zijn fiets en stapte hij vooruit naar den ingang van het terrein. Zijn besluit was genomen, hij zou het wagen. Het kwade had overwonnen! Juist had Herman zijn fiets afgegeven en den toegangsprijs betaald, toen de bel luidde, ten teken, dat de wedstrijd zou beginnen. In 't eerst had Herman niet veel plezier. Schuw keek hij om zich heen, of hij geen bekende zag. Nee, gelukkig niet. Piet van Tol scheen er niet te wezen, al had hij zoo vast gezegd, te zullen gaan. Maar toen het spel goed begonnen was, vergat hij alles. Met gloeiende wangen en schitterende oogen zat hij toe te kijken. De middag vloog dan ook om, en eerst toen hij tusschen de vele toeschouwers weer op den weg liep, dacht hij aan het gebeurde van dien dag. Toen hij de Hoogstraat naderde, begon zijn hart onrustig te kloppen.

„Nu je flink houden, nu komt het er op aan",

zei hij tot zich zelf. Met een kalm gangetje reed hij het poortje binnen, waarin de bakkerij van mijnheer van der Steen uitkwam. Hij maakte de deur open en kwam in de wagenbergplaats. Hier zette hij zijn fiets neer en ging toen de bakkerij binnen. Er was niemand. De knechts schenen allemaal al naar huis te zijn. Ook mijnheer zag hij niet. Wat trof dat goed, dacht Herman. Hij ging nu naar den winkel. Ook hier was het rustig. Juffrouw Stijnman zat een handwerkje te doen. Zou zij er naar vragen? dacht Herman angstig. Maar misschien wist ze het niet.

„Juffrouw”, zei Herman, „ik heb de fiets achter neergezet. Mijnheer zie ik niet, maar zult u het tegen hem zeggen?”

„Zeker Herman, dat zal ik doen”, antwoordde de juffrouw. „Jij boft maar, jongetje”, voegde ze er toen plagend aan toe, „waar heb je nu weer gezeten?”

„O, 't was heerlijk buiten, ik heb een fijnen middag gehad”, gaf Herman haastig ten antwoord. „Dag juffrouw”, en hij stapte naar buiten.

„Wat een haast”, dacht de winkeljuffrouw. „Hij is zeker later dan anders, en moet nu maken, dat hij thuiskomt”.

Zij wist niet, dat het Hermans geweten was, dat hem voortdreef. Wat had hij op heete kolen gestaan. O, als de juffrouw toch maar niet naar de bestelling zou vragen. Toen hij buiten was, slaakte hij een zucht van verlichting.

Arme Herman! Hij meende, dat hij reden had,

zich verlicht te gevoelen. En alles zou pas goed kunnen worden, als hij zich bezwaard ging gevoelen over 't kwaad, dat hij gedaan had. Want eerst op waar berouw kan de vergeving volgen.

HOOFDSTUK VII.

ONTDEKT.

Er waren een tiental dagen verlopen. 't Was geen prettige tijd voor Herman geweest, want hoezeer hij ook probeerde, te vergeten, wat hij dien middag van den voetbalwedstrijd gedaan had, telkens weer kwam de gedachte daaraan terug. Als het toch eens uit zou komen, voor hij de vijftig cents weer bij elkander had. Daardoor kwam het, dat hij zijn werk in de bakkerij niet met hetzelfde plezier deed, als voor het gebeurde. En thuis kon hij soms zóó onrustig zijn, dat moeder al een paar malen gevraagd had: „Wat is er toch? Wat heb je toch, Herman?”

Dan was hij erg geschrokken en had geprobeerd door drukte maken en vroolijk doen, moeder af te leiden. Maar gelukkig, nu begon de tijd toch al op te schieten. Eén Zaterdag was er al voorbij. Hij had zijn kwartje zakgeld toen zorgvuldig opgeborgen bij de vijftien cents, die hij dien middag van het voetballen had overgehouden. Nu nog één Zaterdag, dan het ontbrekende dubbeltje erbij, en dan zou hij zoo gauw mogelijk het geld afdragen en zeggen, dat mevrouw van Hemert betaald had. Soms ook maakte hij zich bezorgd, hoè hij het geld af moest dragen.

Want zou mijnheer dan niet vragen, hoe het kwam, dat hij niet dadelijk had opgegeven, dat mevrouw dien middag niet betaald had? En dan daarbij, mevrouw van Hemert was geen dagelijksche klant. Als hij nu het geld bij elkaar had, en hij moest geen bestelling bij haar brengen, hoe zou hij dan kunnen

Zorgvuldig had hij zijn kwartje opgeborgen.

zeggen, dat ze betaald had? Zoo peinsde en dacht Herman dikwijls, maar dat het wel eens geheel anders zou kunnen gaan, dan hij verwachtte, daaraan dacht hij niet.

„Herman”, zei mijnheer van der Steen op een ochtend, toen hij de bakkerij binnen kwam. „Her-

man, Tom Kooistra is ziek. Nu moet jij vandaag maar met den wagen van Tom uitgaan, en zoowel zijn, als jouw klanten bedienen. Hier heb je een lijstje met de adressen van Tom's klanten".

Zoo kwam het dus, dat Herman met veel meer brood dan anders op stap ging, en dus ook veel langer zou uitblijven. Maar 't was mooi weer, hij gaf er niets om. Geruimen tijd was hij reeds weg, en de grootere knechts, de eigenlijke bakkers, waren al lang weer thuis en aan het werk, toen de winkeljuffrouw de bakkerij binnenkwam en vroeg: „Is mijnheer hier niet?"

„Nee juffrouw", antwoordde de meesterknecht, „hij is juist naar het kantoortje gegaan".

Het kantoortje was een klein kamertje, heel achter in het magazijn, dat uitzicht gaf op de bakkerij. Daar vond juffrouw Stijnman den patroon.

„Mijnheer", zei ze, „mevrouw van Hemert heeft opgebeld en gevraagd of u direct 24 krentenbroodjes en 24 cadetjes kunt sturen. Zij gaan uit en moeten het meenemen, dus kunnen ze niet wachten. Wie kan ik er mee sturen? Herman is nog niet thuis en 't zal nu ook wel te lang duren, eer hij komt".

„Laat eens zien", antwoordde mijnheer. „Ja, wie kan ik er mee sturen. Jammer, dat Herman er nog niet is. Ik kan eigenlijk niemand missen uit de bakkerij, nu Tom ziek is, anders komen zij met het werk niet klaar. Weet u wat, juffrouw? Pakt u de broodjes maar stevig in, dan ga ik het zelf

even brengen op de fiets. Die staat nu toch hier”.

„Goed mijnheer”, zei juffrouw Stijnman. „Mevrouw heeft ook gevraagd, of ik er een rekeningetje bij wou doen, want ze wil direct betalen. Wilt u dat ook meenemen?”

„Natuurlijk wel”, was het antwoord. „Maar kijkt u, voor u het schrijft, eerst even in het boek. Ik geloof, dat er nog een postje openstaat van mevrouw. Schrijf dat er bij, anders wordt het zoo licht vergeten”.

„Ja mijnheer”, zei de juffrouw. Ze sloeg het boek open en vond daar nog een kleine levering van beschuit openstaan. Vijftig cents was het. Ze schreef het bij de broodjes op de rekening. Toen maakte ze een stevig pakje van de bestelling en even later reed mijnheer van der Steen met de bestelling en de quitantie naar mevrouw van Hemert. Mevrouw zelf deed hem open.

„Ha, dat is vlug”, zei ze, toen ze mijnheer van der Steen zag staan. „U moet weten, we gaan onverwachts een dagje uit. Daarom wilden we flink wat broodjes meenemen, want de buitenlucht maakt het jonge volkje hongerig. En omdat zoo'n onverwachte uitgaansdag heel wat drukte geeft, kon ik niemand sturen, om de broodjes te halen”.

„En mijn jongste knechtje, die altijd de boodschappen doet, was niet thuis. Dus sprong ik zelf maar op de fiets, om u zoo vlug mogelijk te bedienen”, vertelde mijnheer van der Steen.

„Heel vriendelijk van u”, antwoordde me-

vrouw, terwijl ze de broodjes in ontvangst nam „mag ik nu ook de quitantie hebben?”

„O, dat kan best tot den volgenden keer wachten, mevrouw, u hebt nu vanzelf weinig tijd”.

„Neen, neen, liever niet”, zei mevrouw van Hemert. „'k Heb die kleine dingen maar het liefst dadelijk betaald. Wacht u maar een oogenblikje. 'k Zal even geld halen”.

Zij ging naar binnen, en kwam al gauw weer terug, maar zonder geld en zonder quitantie.

„Zoudt u zoo goed willen zijn even binnen te komen?” vroeg ze aan mijnheer van der Steen.

„Zeker mevrouw”, antwoordde hij.

Verwonderd volgde hij mevrouw naar de huiskamer. Wat mocht ze toch van hem verlangen?

Mevrouw sloot de deur en, nadat ze haar bezoeker een stoel had gegeven, zei ze: „Mijnheer van der Steen, ik dacht dat in uw zaak alles heel ordelijk toeging?”

Mijnheer kreeg een kleur en zag haar vragend aan. Nog steeds was het hem niet duidelijk, wat ze toch eigenlijk wilde.

Mevrouw stoorde zich niet aan zijn verbazing en ging voort: „Zie nu eens hier. Op deze quitantie staat een postje van twee kwartjes, waarvoor ik beschuit zou hebben gehad. Nu heb ik die beschuit wel ontvangen, maar bij het bezorgen daarvan direct betaald, gelijk ik meestal doe. Ik heb mij eerst overtuigd en dat kunt u nu ook doen. Zie maar”, (en ze hield hem een boek voor) „in mijn huishoud-

boek staat het precies op denzelfden datum als betaald. Nu zal ik ook nog even mijn dienstmeisje roepen, dat dien middag de bestelling heeft aangenomen". Tegelijk drukte mevrouw op een elektrische schel. Een oogenblik later kwam het meisje binnen. „Wat belijft u, mevrouw?" vroeg ze.

„Gretha", zei mevrouw van Hemert, „kun je je nog herinneren, dat er een dag of tien geleden een pak beschuit werd gebracht uit de bakkerij van mijnheer van der Steen? En weet je nog, of je dat pak al of niet betaald hebt?"

't Meisje dacht even na.

„Zeker mevrouw", antwoordde ze toen. „'k Weet het nog heel goed. 't Was op dien middag, dat het hier in de buurt zoo druk was, omdat er op het voetbalterrein hierbij een groote wedstrijd werd gehouden. Een klein knechtje heeft het gebracht. Hij wilde meteen weer weggaan, maar ik zei, dat hij op geld moest wachten en heb toen zelf twee kwartjes bij hem gebracht".

Triumfeerend zag mevrouw van Hemert naar mijnheer van der Steen.

„'t Is in orde Gretha", zei ze. „Ga nu maar".

Toen het meisje de kamer verlaten had, wendde mevrouw zich weer tot mijnheer van der Steen.

„U begrijpt, 't is niet zoozeer om het luttel bedrag, dat ik het gebeurde zoo onpleizierig vindt. Maar tot nog toe vond ik het zoo prettig mijn bestellingen te doen in een zaak, waar alles zoo geregeld

toeging en men niet telkens bang behoefde te zijn voor vergissingen”.

Mijnheer van der Steen was opgestaan.

„Mevrouw”, zei hij, „’t spijt mij meer, dan ik u zeggen kan, dat dit gebeurd is. Hoogstwaarschijnlijk is het een fout van mijn winkeljuffrouw, die vergeten heeft het postje als betaald te boeken. Hoe het zij, ik zal onmiddellijk een onderzoek instellen en er u bericht van geven. Intusschen maak ik u mijn excuus voor de moeite, die ik u veroorzaakt heb en hoop, dat ik u door dit voorval niet als klant zal verliezen. ’k Geef u de stellige verzekering, dat zoo iets niet voor de tweede maal zal gebeuren”.

„U heeft toch wel eerlijk personeel, nietwaar?” vroeg mevrouw van Hemert nog.

„O ja, mevrouw”, antwoordde mijnheer van der Steen. „Nog nimmer heb ik ook maar de kleinste oneerlijkheid kunnen bespeuren”.

Mevrouw gaf hem een hand.

„Dan zal de zaak ook wel in orde komen”, zei ze. Even later reed mijnheer van der Steen weg. Hij was boos op zijne winkeljuffrouw. Stellig was zij de oorzaak van deze onaangenaamheid. Maar wat een geluk, dat hij juist zelf de bestelling bij mevrouw van Hemert gebracht had. Hij had nu tenminste meteen zijn verontschuldigen kunnen aanbieden. Zoo peinzend, had mijnheer van der Steen zijn zaak bereikt, eer hij er erg in had. Hij bracht zijn fiets achter en keek in de bakkerij. Daar was alles in orde.

Toen ging hij naar den winkel. Er waren geen klanten.

„Juffrouw”, zei hij tegen de winkeljuffrouw, „wilt u even op het kantoor komen?”

Verwonderd volgde de juffrouw hem. Wat zou er nu aan de hand zijn?

„Juffrouw”, begon mijnheer van der Steen, „wilt u nog eens even in uw boek nazien, wat mevrouw van Hemert nog te betalen heeft?”

Juffrouw Stijnman voldeed aan het verzoek van haar patroon. Even bladerde ze in haar boek, toen zei ze: „Er staat niets anders open, dan twee kwartjes van beschuit, wat ik daarstraks op het briefje heb geschreven”.

„Precies, juffrouw”, antwoordde mijnheer. „En dat is nu juist uw fout, dat die bestelling nog open staat. Mevrouw van Hemert heeft mij in haar huishoudboek laten zien, dat die beschuit reeds betaald is. En ter overtuiging heeft ze er haar dienstmeisje bij geroepen, die het pakje aangenomen en het geld betaald heeft. U zult me een groot genoegen doen, met bestellingen die betaald zijn, onmiddellijk af te boeken. Want als zoiets vaker gebeurde, dan zou ik er mijn klanten door kunnen verliezen, en daarvoor bedank ik. Mevrouw van Hemert was erg boos. Vandaag is zij niet thuis, maar ik verwacht van u, dat u er morgen heen gaat en uw verontschuldiging aanbiedt”.

Verwonderd had juffrouw Stijnman naar dit alles geluisterd.

„Maar mijnheer”, zei ze eindelijk, „het is niet betaald”.

Nu werd mijnheer van der Steen boos.

„Maar juffrouw, hoe durft u nu toch zoo volhouden”, zei hij. „Mevrouw heeft mij de bewijzen getoond, dat het wel betaald is”.

Juffrouw Stijnman wond zich ook op.

„'k Weet toch heel zeker, dat het niet betaald is, mijnheer”, zei ze beslist. „'t Was op dien middag, dat u Herman vrij hebt gegeven, om te fietsen. Toen hij thuis kwam, was u er niet, en is hij mij komen zeggen, dat hij de fiets achter had neergezet. 'k Heb toen wel verzuimd, te vragen, of mevrouw van Hemert betaald had, dat is waar. Maar geld ontvangen heb ik niet”.

De zaak werd voor mijnheer van der Steen hoe langer hoe duisterder. Aan de juffrouw zag hij, dat zij de waarheid sprak. Wat moest hij er toch van denken? Zou Herman oneerlijk zijn? Maar dat kon hij bijna niet gelooven, want tot nog toe had de jongen zoo goed gewerkt. Zou mevrouw van Hemert dan toch een vergissing hebben? Of zou haar dienstmeisje niet eerlijk zijn?

„Nu is 't mij heelemaal een raadsel”, zuchtte hij. Toen zei hij tot zijn winkeljuffrouw:

„Ga u maar, juffrouw. Dan zullen we straks Herman er naar vragen”.

Boos verliet de juffrouw het kantoor. Die nare Herman toch! Hij was misschien de schuld van alles en zij werd er van verdacht.

HOOFDSTUK VIII.

WEGGESTUURD.

Juist sloeg de torenklok elf uur, toen Herman, onbewust van 't geen hem wachtte, de Hoogstraat insloeg. Hij was laat vanmorgen, maar hij had ook zoo veel klanten te bedienen gehad. Hij was ook een beetje moe. Maar dat was minder, straks kon hij in de bakkerij wel even rusten.

„Herman”, zei mijnheer, toen hij zijn wagen had neergezet, „kom maar direct even afrekenen. Nee niet voor het loket, kom maar in het kantoor”.

Verwonderd ging Herman het kantoortje binnen. Vreemd, dat hij niet voor het loket af moest rekenen, zooals anders.

„Begin maar”, zei mijnheer, en Herman las uit zijn boekje, wie er niet en wie er dubbel betaald hadden. Toen telde hij zijn geld uit.

„Ziet u wel, mijnheer, twintig gulden en tachtig cents”.

„Ja Herman, dat klopt, maar iets anders klopt er niet”.

Verschrikt zag Herman zijn patroon aan. Wat was er toch? Mijnheer was zoo kort en zoo stroef vanmorgen. Wat was er toch gebeurd? O, 't zou toch

niet uitgekomen zijn van mevrouw van Hemert? En terwijl Herman hieraan dacht, kreeg hij een hoog roode kleur.

Mijnheer zag het.

Zou de jongen dan toch oneerlijk zijn? Wat zou hem dat bitter tegenvallen.

„Herman”, zei hij, terwijl hij hem scherp aanzag.

„Herman, toen jij laatst dat pak beschuit bij mevrouw van Hemert gebracht hebt, heeft mevrouw toen betaald?”

Nu werd Herman zoo bleek als een doode.

„Mijnheer weet alles”, flitste er door zijn hoofd. Zou hij liegen en zeggen, dat mevrouw niet betaald had? Maar hij durfde niet.

„Nu, Herman”, begon mijnheer weer, „moet ik nog langer wachten?”

„Mijnheer”, stotterde Herman, „mijnheer”, en toen barstte hij in tranen uit.

„k Zou dat huilen nu maar laten”, zei mijnheer streng, „dat geeft toch niet meer. Dus jij bent oneerlijk geweest. Wat valt me dat van je tegen.

„Mijnheer”, zei Herman bijna smeekend, „mag ik u alles vertellen?”

„Ga je gang”, antwoordde mijnheer koel. „Maar tracht me niet wat wijs te maken, want ik begrijp nu toch alles wel.

Toen kwam het heele verhaal, telkens door snikken onderbroken.

Eerst vertelde hij, dat hij zoo dolveel van voet-

ballen hield, en daarom o, zoo graag naar den wedstrijd wilde gaan, die er dien bewusten dag gehouden werd. Thuis had hij geen toestemming durven vragen, want vader er moeder waren niets ingenomen met zijn groote voetballiefhebberij. Hij had het zich uit het hoofd gezet, er kon toch niets van komen. Toen kreeg hij onverwachts dien middag vrij, en weer opnieuw kwam de begeerte op, naar den wedstrijd te gaan. Maar hij had geen geld, hij kon den entreprijs niet betalen. En 't allerlaatst vertelde hij, dat, toen hij bij mevrouw van Hemert die twee kwartjes ontvangen had, hij aan de verzoeking, om dat geld te gebruiken geen weerstand had kunnen bieden.

„Maar 't was niet om te houden, mijnheer”, en hier vestigden zich Hermans oogen voor het eerst op zijn patroon, „'t was heusch niet om te houden. 'k Hield dien middag vijftien cents over en mijn kwartje zakgeld van verleden week heb ik er bijgedaan, dat is veertig cent. En als ik nu Zaterdag mijn zakgeld had gekregen, dan zou ik u de 50 cents gegeven hebben en gezegd, dat mevrouw van Hemert betaald had”.

Mijnheer van der Steen had Herman geheel laten uitspreken. „Maar”, zei hij nu, „als juffrouw Stijnman er dien avond aan gedacht en jou gevraagd had, of mevrouw van Hemert had betaald, zou je „neen” gezegd hebben. Bovendien ben je door je handelingen oorzaak, dat ik juffrouw Stijnman en het dienstmeisje van mevrouw van Hemert verdacht heb, die

Herman barstte in tranen uit.

er toch beiden geheel onschuldig aan zijn. Je zult zelf wel begrijpen, dat ik jongens, die tot zulke dingen in staat zijn, in mijn zaak niet kan gebruiken. Ik moet menschen hebben, op wie ik geheel kan vertrouwen. Ik zal je een week loon uitbetalen en dan kun je heengaan”.

Mijnheer van der Steen opende zijn bureau, nam er vijf gulden uit en gaf ze aan Herman. Maar Herman verroerde zich niet. Als aan den grond genageld bleef hij staan.

Mijnheer wees naar naar de deur. „Je kunt gaan”, herhaalde hij nogmaals.

Herman deed een stap naar voren en zag zijn patroon smeekend aan.

„O, mijnheer”, smeekte hij, „o, mijnheer, laat mij toch blijven. Ik beloof het u, nooit, nooit meer zal zoo iets gebeuren”.

Maar mijnheer van der Steen bleef onverbidde-lijk. Hij meende het aan zijn zaak en zichzelf verplicht te zijn, hier streng op te treden. Bovendien vond hij het in Hermans eigen belang, om zóó te handelen. Als de jongen nu geen harde les kreeg, zou hij geen afschrik krijgen, van dergelijke handelingen.

„Dat had je dan maar van te voren moeten bedenken, Herman”, zei hij. „Ik blijf bij mijn besluit, je kunt onmiddellijk gaan”.

Als in een droom ging Herman het kantoor uit, het magazijn en den winkel door en de zonnige straat op. Hij liep maar voort, al maar voort, zonder

eigenlijk te weten waarheen. Nu bevond hij zich in een park, dat dicht bij het station gelegen was. Op een bank zette hij zich neer. Nog altijd wist hij niet, wat hij doen moest. Naar huis gaan? Hij durfde het niet. 'Wat zouden vader en moeder wel zeggen, als ze hoorden, dat hij weggestuurd was. Weggejaagd als een dief? Hier blijven dan, den geheelen dag maar hier blijven?

Maar als het dan avond was, waar moest hij dan heen? Hij had wel eens gehoord, dat jongens die 's avonds laat nog in het park dwaalden, naar het politiebureau waren gebracht. Hij rilde van angst. Wat moest hij toch doen? Plotseling sprong hij op.

„Herman, hier is mijn adres. Als je ooit in zorgen of moeilijkheden verkeert, herinner je dan, in mij een vriend te hebben, die, als het mij maar eenigszins mogelijk is, je helpen wil”.

Die woorden, die mijnheer Smit bij het afscheid tot hem had gesproken, waren opeens in zijn gedachten gekomen. En nu kwam er een plan bij hem op. een plan dat al vasteren vorm kreeg.

„Naar mijnheer Smit, hij zou wel raad weten”.

Dat dit plan niet goed was, en Herman toch ondanks zijn angst naar huis had moeten gaan, om alles aan zijn ouders te bekennen, daaraan dacht hij niet. En ook beseftte hij niet, dat hij door dezen stap hen nog meer leed en verdriet berokkende.

't Adres van mijnheer Smit wist hij wel, al had hij het kaartje niet bij zich. Reisgeld had hij ook.

Daarvoor kon 't loon dienen, dat hij zoo pas ontvangen had. Dus hield niets hem tegen, om zijn plan uit te voeren.

't Sloeg drie uur, toen Herman in den trein stapte, die hem naar de woonplaats van mijnheer Smit zou voeren. 't Was maar een uurtje sporen, dus zou hij er spoedig zijn.

Juist op dat uur was mijnheer van der Steen bezig, een brief aan mevrouw van Hemert te schrijven, waarin hij haar meldde, dat het geval met de twee kwartjes opgelost was, en hij nogmaals zijn verontschuldigen aanbood.

HOOFDSTUK IX.

BIJ MIJNHEER SMIT.

't Was kwart over vier, toen Herman van Dalen de plaats zijner bestemming bereikte. 't Kwam goed uit, dat hij een stadskind was, want anders zou de drukte, die hier heerschte, hem zeker in de war hebben gebracht. Wel stond hij even bedremmeld rond te zien, maar toen hij den helm van een politieagent gewaar werd, stapte hij daarheen en vroeg den agent naar den weg, dien hij gaan moest, om in de Van der Vegtestraat te komen.

„Dat is een heel eind hier vandaan, mannetje”, antwoordde de agent. „Weet je, wat je doen moest? Stap daar in die tram, en rijd mee, zoover de tram gaat. Het eindpunt van die lijn ligt dicht in de buurt van de straat, waar jij wezen moet. Dan vraag je den conducteur nog maar eens en dan kun je niet meer dwalen”.

Haastig spoedde Herman zich heen. Was het verkelijk zoo, of verbeeldde hij het zich maar, dat die agent hem zoo verwonderd had aangestaard?

In de tram gaf de conducteur Herman de gevraagde inlichtingen. Maar o, wat duurde die rit hem lang. Eindelijk, na een goed half uur rijden, was het eind-

punt toch bereikt. De conducteur wees hem nog eens, in welke richting hij gaan moest, en na niet al te lang zoeken, bereikte Herman nu de Van der Vegtstraat. Het was een eindeloos lange straat, en 't scheen Herman toe, als zou hij nooit het nummer van mijnheer Smit's huis bereiken. Maar eindelijk was hij er dan toch. Zijn hart bonsde in zijn keel en zijn hand beefde, toen hij aan de schel trok. Hoe zou mijnheer Smit hem ontvangen? Een niet al te jonge dienstbode deed hem open.

„Juffrouw”, vroeg Herman schuchter, „juffrouw, woont hier mijnheer Smit?”

„Jawel jongen”, antwoordde de dienstbode, vriendelijk, „maar mijnheer is niet thuis”.

Een groote teleurstelling teekende zich op Hermans gelaat.

„Wanneer komt hij dan thuis, juffrouw?”

„Dat zal niet zoo erg vroeg zijn, jongen”, was het antwoord. „Mijnheer moest na schooltijd visites maken en boodschappen doen. 'k Denk dus niet, dat het voor vanavond zeven of acht uur wezen zal. Kun je morgen niet terugkomen?”

Bedroefd schudde Herman het hoofd.

„Nee juffrouw, ik woon hier niet in de stad. En 'k wilde toch zoo erg graag mijnheer Smit spreken”.

„Wil je hier dan wachten, tot mijnheer thuis komt?” vroeg de dienstbode weer.

Ze keek nog eens naar Hermans bleek gezicht, dat zoo diep teleurgesteld stond en dacht bij zich-

zelf, dat er zeker iets niet in orde was met dien knaap. En dan kon ze hem toch niet langs de straat laten loopen, in de voor hem zoo vreemde stad?

„Alstublieft juffrouw”, antwoordde Herman gretig. Wachten wilde hij wel, als hij mijnheer Smit maar te spreken kreeg.

„Kom dan maar mee, mijn jongen”, zei de dienstbode.

Ze ging Herman voor, een trap op, en liet hem toen in een vriendelijke kamer, en deed de deur achter hem dicht. Herman liet zich op een stoel neervallen. Even later ging de deur weer open en kwam de dienstbode binnen met een bord boterhammen, een glas melk en een boek.

„Ziezoo, beste jongen”, zei ze, „hier moet je je nu maar een paar uur mee vermaken. Ik heb geen tijd, om bij je te komen zitten, anders zou ik je wel een poosje gezelschap houden. Hoe heet je eigenlijk?”

„Herman van Dalen, juffrouw”, antwoordde Herman.

„Nu Herman, houd je dan maar zoolang bezig. Ik ga aan mijn werk”, en met een vriendelijk knikje verliet de dienstbode de kamer.

Nu was Herman alleen, maar 't hinderde hem niet. Die eenzame uren daar, in mijnheer Smits kamer, deden hem o, zoo goed. 't Boek, dat hij gekregen had, bleef onaangeroerd liggen. Hoe zou hij nu kunnen lezen, terwijl hij almaar denken moest aan, 't geen er vandaag gebeurd was. En veel verder nog gingen zijn

gedachten terug en hij zag het heel duidelijk, dat dit wat nu gebeurd was, het gevolg was, van het reeds zoo langen tijd nalaten van het gebed. Hij had zijn belofte, aan vader en mijnheer Smit gedaan, niet gehouden. Want had hij dat gedaan, had hij er steeds weer aan gedacht, dat alleen in het gebed de kracht ligt om staande te blijven in iedere verzoeking, dan zou dit niet gebeurd zijn. Dan zou hij, toen de begeerte om de twee kwartjes te gebruiken bij hem opkwam, tot God zijn gevlucht en Die zou zijn gebed zeker verhoord hebben. En 't kwaad zou niet geschied zijn. Snikkend bedekte Herman zijn gelaat met de handen. Tranen drupten tusschen zijn vingers door. Het was verdiend, volkomen verdiend, dat mijnheer van der Steen hem had weggestuurd. Maar o, wat had hij een kwaad tegen zijn patroon, tegen zijn ouders, maar bovenal tegen God gedaan.

Ongemerkt waren de uren omgevlogen. Herman hoorde het niet, dat de buitendeur geopend werd en er iemand het huis binnenkwam. 't Was mijnheer Smit.

De dienstbode had hem echter wel gehoord, en ging hem in de gang tegmoet.

„Dag mijnheer”, zei ze.

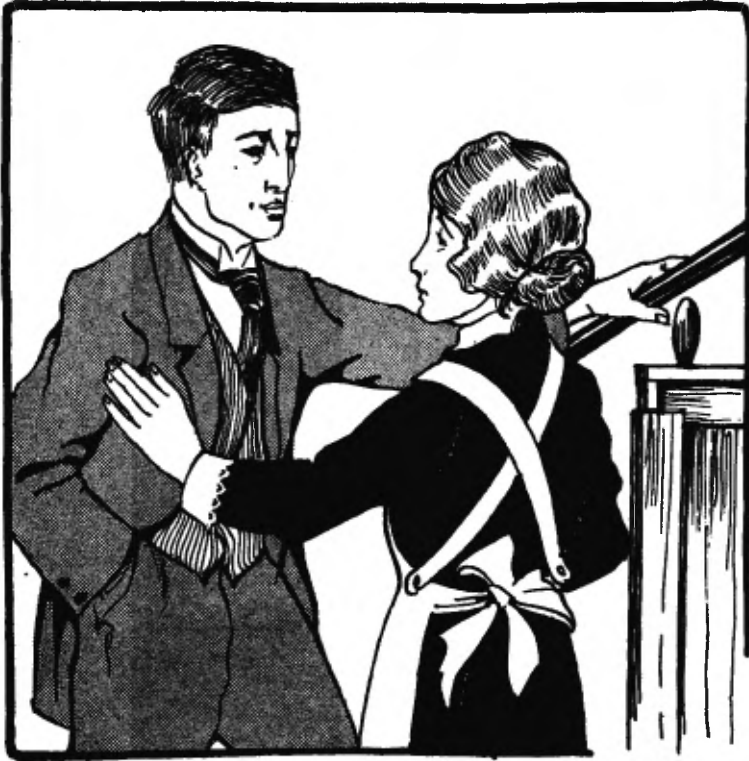
„Dag Anna”, antwoordde mijnheer en wilde gelijk de trap naar zijn kamer opgaan.

Maar Anna hield hem tegen.

„Mijnheer, wacht eens even”, verzocht ze.
„Er is bezoek op uw kamer; al den geheelen middag zit er een jongen op u te wachten”.

„Een jongen? Op mij?” vroeg mijnheer Smit verbaasd. „Weet je niet, wie hij is en wat hij wil?”

„Hij heet Herman van Dalen”, antwoordde Anna

Maar Anna hield hem tegen.

„en hij vertelde, dat hij expres uit een andere stad is gekomen, om u te spreken. Ik vond, dat hij er wat bleek en ontsteld uitzag en daarom heb ik hem maar hier gehouden. Hij is veel te jong, om zoo alleen in een vreemde stad rond te zwerven”.

„Daar heb je goed aan gedaan, Anna, ik dank er je wel voor. 'k Ga nu gauw naar hem toe; hij heeft al te lang moeten wachten”.

Mijnheer Smit begreep, nog voor hij Herman gezien had, dat er met hem iets niet in orde moest zijn, anders zou hij niet zoo alleen en zoo onverwachts hier zijn gekomen. Met twee, drie treden tegelijk sprong hij de trap op, opende de kamerdeur en trad binnen.

Toen Herman de deur hoorde opengaan, stond hij op en zag met een bleek, beschreid gelaat zijn vroegeren onderwijzer aan.

„Herman”, zei mijnheer Smit, terwijl hij hem hartelijk de hand drukte, „Herman, 'k ben blij, je te zien, maar . . . 't is toch niet iets ernstigs, dat je zoo onverwachts hier heen brengt?”

Herman kon mijnheer niet groeten en gaf ook geen antwoord. De tranen stroomden hem alweer uit de oogen.

Mijnheer Smit zette hem neer op een stoel en ging bij hem zitten.

„Kom, kom, Herman, wees kalm”, zei hij. „en vertel mij eens, wat er gebeurd is. Toch niets verkeers gedaan?”

Maar Herman boog het hoofd. Daarom was hij immers juist hier, omdat hij verkeerd gedaan had?

Mijnheer Smit wachtte geduldig en eindelijk was Herman weer in zooverre gekalmeerd dat hij kon spreken. 't Eerste wat hij zei was:

„U is toch niet boos, dat ik hier ben? U heeft gezegd, dat ik mocht komen, als ik geen raad wist”.

„Welneen Herman”, antwoordde mijnheer Smit. „'k Ben blij, dat je hier bent en ik zal nog blijder zijn, als ik weet, waarmee ik je helpen kan. Vertel dus maar gauw”.

En nu begon Herman, soms nog onderbroken door een snik. Eerst vertelde hij van de bakkerij en alles, wat hij daar had ondervonden. Hoe hij door het gespot en geplaag der oudere knechts er toe gekomen was, om het bidden na te laten. En toen sprak hij van zijn liefde voor het voetbalspel en de wedstrijden, waarnaar hij van zijn Ouders nooit heen mocht. En 't laatst kwam het verhaal van dien middag, dat hij naar mevrouw van Hemert moest en hij het geld, dat hij toen ontvangen had, gebruikt had, om den voetbalwedstrijd te kunnen bezoeken. En nu had mijnheer van der Steen, zonder dat hij wist hoe, het bedrog ontdekt, en hem op staanden voet ontslagen.

Geen enkele maal was mijnheer Smit Herman in de rede gevallen.

„En ben je toen hierheen gekomen?” vroeg hij.

„Hoe kwam je aan het reisgeld?”

„Mijnheer van der Steen heeft mij een week loon uitbetaald”, antwoordde Herman.

„En weten je Ouders nu, dat je hierheen bent gegaan?” vroeg mijnheer Smit verder.

Herman schudde het hoofd.

„Ik durfde niet naar huis”, fluisterde hij, „o, ik

durfde niet. Vader en moeder zullen zoo bedroefd zijn, als ze het hooren”.

„Ja Herman, maar hooren moeten ze het toch. En nu zijn ze natuurlijk nog heel erg ongerust ook”, antwoordde mijnheer Smit.

Hij dacht na en zei toen: „’t Beste zal zijn, dat jij hier vannacht blijft, Herman. Ik ga nu even weg, om bericht aan je Ouders te sturen, dat zij tenminste weten, waar je bent. Als ik terugkom, zal ik verder met je spreken”.

Hij ging naar beneden en wipte in ’t voorbijgaan de keuken even binnen.

„Anna”, zei hij, „wil je het bed opmaken in ’t kleine kamertje naast de mijne? Herman kan vanavond niet meer weg, dus moet hij hier maar lo-geeren”.

„Best mijnheer”, antwoordde Anna.

„’k Dacht het wel”, mompelde ze in zichzelf, toen mijnheer Smit weer de keuken uit was, „’k dacht het wel, dat er met dat ventje iets niet in orde was. ’k Ben blij, dat ik hem niet heb weggestuurd. Wie weet, wat er dan zou gebeurd zijn”.

Mijnheer Smit had zich onderwijl naar het telegraafkantoor gespoed en verzond daar het volgende telegram:

Herman in goeden welstand bij mij. Komt morgen thuis.

SMIT. Onderwijzer.

„Dat zal de menschen tenminste een beetje gerust stellen”, mompelde hij.

Toen hij weer thuis kwam, zat Herman nog op hetzelfde plekje, waar hij hem had achtergelaten. Mijnheer Smit ging bij hem zitten en nu begon er een ernstig gesprek tusschen die beiden.

„Herman”, begon mijnheer Smit, „Herman, jij denkt nu op het oogenblik alleen aan het feit, dat je het geld van je patroon hebt gebruikt en daarom bent ontslagen. En je vindt misschien ook wel, dat je dat verdiend hebt, is 't niet?”

Herman knikte.

„Maar weet je wel,” ging mijnheer voort, „dat je je veel eerder al aan een ander, niet minder groot kwaad hebt schuldig gemaakt? Je hebt den Heiland verloochend, Herman. Telkens weer, als jij in de bakkerij niet durfde te bidden, dan was dat een verloochenen van Hem. Want je schaamde je, om tegen over de spotternij van je kameraden te gaan staan en te zeggen: „Al spotten jullie nog zoo, toch zal ik het bidden tot den Heere, Die ik wensch lief te hebben en te dienen, niet nalaten. En dat van dien Heiland, Die om onzentwil al dat bittere lijden heeft willen dragen. Als Hij niet was gekomen, en de straf, die wij verdiend hadden, op Zich had genomen, Herman, wat was er dan van ons geworden?”

Herman snikte het uit en gaf geen antwoord. Zóó had hij zich zijn kwaad nog niet voorgesteld.

„Weet je wel, Herman”, begon mijnheer weer, „dat

ik eens tot je heb gezegd, dat jij net als Petrus, te veel op je eigen kracht vertrouwde? En nu heb je ook, net als Petrus, al is het niet met woorden, dan toch door je daden den Heiland verloochend. Maar nu hoop ik, dat je in nog één opzicht op Petrus lijkt. Petrus kon zeggen: Heere Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb. En Petrus had ook berouw, en je weet het, wie met oprecht berouw tot Jezus komt, wordt door Hem niet uitgeworpen. Jezus zelf zocht Petrus weer op. Hij zoekt ook jou Herman. Heb jij nu ook, net als Petrus, oprecht berouw, en wil je óók den Heiland liefhebben?"

„O ja mijnheer”, fluisterde Herman, „dat wil ik al zoo lang. Maar ik kan het niet”.

„Juist Herman, jij kunt het niet, maar de Heere kan het wel. Willen we Hem samen om vergeving bidden en om kracht, wanneer er nieuwe verzoeken mochten komen?"

„Alstublieft, mijnheer”, zei Herman.

Toen knielden die beiden neer. En in een hartelijk, ootmoedig gebed smeekte mijnheer om vergeving voor Herman, en om kracht, om van nu voortaan voor den Heere uit te komen op elke plaats, waar God hem brengen zou.

„Nu moet je gaan slapen, Herman”, zei mijnheer Smit, toen ze opgestaan waren.

Zelf bracht hij hem naar het kamertje, dat voor hem in orde was gebracht.

Getroost legde Herman zich neer. Wel waren er

nog vele vragen in zijn hart. Hoe zouden zijn Ouders hem ontvangen en wat zou er verder moeten gebeuren. Zou hij nog wel weer ander werk kunnen krijgen? Maar hij geloofde vast, dat, nu hij alles aan den Heere had bekend en Hem om vergeving gesmeekt, Hij nu ook verder voor alles zorgen zou. Hij wist het antwoord op al Hermans vragen.

HOOFDSTUK X.

EEN ANGSTIGE AVOND.

't Was zes uur in den avond van denzelfden dag, dat Herman van Dalen naar mijnheer Smit was gegaan. Juffrouw van Dalen was druk bezig in haar woning, met het gereed maken van het avondeten, dat zij altijd met Herman en de kleintjes vooruit gebruikte. Haar man kwam telaat thuis, om op hem te kunnen wachten. Voor haarzelf zou dat zoo erg niet geweest zijn, maar de kleintjes lagen gewoonlijk al in bed, als vader thuis kwam. En Herman was ook altijd te hongerig, om nog een paar uur op vader te kunnen wachten. Maar nu mocht Herman komen, hoe hongerig hij ook was, want de maaltijd was gereed. Hij was laat vanavond. Moeder keek eens op de klok. Juist, 't was wel een half uur later dan anders. Zeker had hij nog laat een boodschap moeten doen. Zij wachtte nog een kwartiertje, de kleintjes bezig houdend, die vroegen om te eten. Ze opende de buitendeur en keek eens in de straat. Herman zou toch niet zóómaar, zonder eerst thuisgekomen te zijn, aan 't voetballen wezen? Dat deed hij toch nooit? Neen in de straat was hij niet. Er was zelfs geen enkele jongen, met wie hij altijd voetbalde, te zien.

„Ik begrijp er niets van”, mompelde juffrouw van Dalen, terwijl ze de deur weer sloot. „Zeker iets ongewoons aan de zaak”, en toen hardop tegen de kleintjes: „Komt kinderen, wij gaan eten”.

„Herman naar werk?” vroeg de kleinste van het drietal.

„Ja”, zei moeder meer tot zichzelf, dan tot het kind, „Herman is er nog niet. Eten jullie nu maar, dan kun je naar je bedjes”.

De maaltijd was reeds lang geëindigd, de kinderen lagen in bed, de tafel was weer opgeruimd en alles was netjes, en nog was Herman er niet.

Juffrouw van Dalen liep steeds heen en weer. Ze begreep maar niet, waar de jongen bleef. Dan was ze in de kamer, dan stond ze aan de deur naar hem uit te zien. De andere buurtjongens waren aan het geliefde avondspel, het voetballen. Ze ging er heen.

„Hebben jullie Herman niet gezien?” vroeg ze.

„Nee juffrouw”, antwoordde er een. „Wij wilden hem juist komen roepen, want we begrepen maar niet, waarom hij niet buiten kwam. Is hij nog niet thuis?”

„Neen, ik word al haast ongerust”.

Zij spoedde zich weer naar huis, naar haar andere kinderen. Kwam haar man nu maar gauw thuis, dan kon hij, of anders zijzelf, naar mijnheer van der Steen gaan om inlichtingen. Ze keek op de klok. Al kwart voor achten. Dan zou hij toch wel gauw komen. Een goed kwartier later kwam van Dalen

dan ook binnen en liet zich moe in een stoel neervallen.

„Dag vrouw”, zei hij, „maar”, voegde hij er terstond aan toe, „wat is er gebeurd? Je doet zoo gejaagd”.

Al dien tijd had moeder zich goed gehouden, maar nu kon ze niet meer. Snikkend leunde ze tegen hem aan.

„O, man”, zei ze, „Herman is nog niet thuis geweest. Ik ben zoo ongerust, dat hem iets is overkomen”.

„Herman nog niet thuis?” vroeg van Dalen verwonderd. „Hé, dat is vreemd, anders is hij nooit zoo laat. Maar vrouw”, voegde hij er aan toe, „daarom behoef je nog niet ongerust te zijn. Misschien moest hij een late bestelling wegbrengen en had geen tijd, om te komen waarschuwen. Maar weet je, wat ik doen zal? Ik zal den kant opgaan, waar Herman op zijn thuisweg langs komt. Misschien kom ik hem dan onderweg al tegen en anders loop ik door naar de bakkerij en vraag daar, waar Herman zoo lang blijft”.

Het snikken van juffrouw van Dalen bedaarde wat.

’t Was waar ook, ze maakte zich te spoedig ongerust. „Ga dan maar gauw, man”, zei ze, „en kom zoo spoedig mogelijk terug”.

Toen haar man was heengegaan, knielde ze neer en beval Herman en haar gansche gezin in de hoede van Hem, Die hen al zoo menigmaal had bewaard en beschermd.

Gesterkt stond zij op. Nu zou het niet lang meer

duren, of ze zou weten, waardoor het kwam, dat Herman zoo laat was. Zij nam eenig naaiwerk ter hand.
 't Was Hermans witte jas, waaraan ze iets moest

Snikkend leunde ze tegen hem aan.

herstellen. Glimlachend dacht zij er aan, hoe trotsch Herman op zijn witte jas was geweest, toen hij voor de eerste maal naar de bakkerij ging.

Intusschen was van Dalen den geheelen weg gegaan, dien Herman langs moest komen. Reeds sloeg hij de Hoogstraat in. Nog altijd geen Herman. Zou

hij hem hebben misgelopen, of zou de jongen nu nog in de bakkerij zijn? Dat was toch wel wat laat voor een knaap. 't Was nu al bijna half negen. De meeste zaken waren gesloten. Ook in den bakkerswinkel van mijnheer van der Steen brandde geen licht. Toch moest van Dalen weten, waar zijn jongen was, dus trok hij aan de bel. Een dienstmeisje deed hem open.

„Is mijnheer van der Steen thuis?” vroeg van Dalen.

„Jawel”, antwoordde het meisje.

„Wil je dan eens aan hem vragen, waar Herman van Dalen is? Zeg maar, dat zijn vader het vraagt”.

„Ik zal het zeggen”, zei het meisje.

Ze ging naar binnen en liet van Dalen aan de deur staan. In de huiskamer gekomen, waar de familie van der Steen zat, zei ze: „Mijnheer, daar is de vader van Herman van Dalen en vraagt, of u ook weet, waar Herman is”.

„Waar Herman is?” herhaalde mijnheer van der Steen vragende. Toen sprong hij op.

„Wacht, ik zal zelf wel even naar hem toegaan”.

Even later was hij aan de deur.

„Kom binnen, van Dalen”, zei hij, „dan kunnen we beter praten”.

Mijnheer van der Steen ging van Dalen voor naar het kantoortje achter den winkel. Ongerust volgde van Dalen hem. Zou er dan toch iets bijzonders met Herman aan de hand zijn?”

Mijnheer van der Steen sloot de deur van het kantoortje achter hem toe. Hij gaf van Dalen een stoel en zei toen: „U kwam mij naar Herman vragen. Heeft hij u zelf dan niet verteld, wat er gebeurd is?”

„Wat er gebeurd is?” herhaalde van Dalen verschrikt. „Ik weet van niets. Herman is vanavond nog niet thuisgekomen. Maar mijnheer, wat is er dan toch gebeurd?”

„Is Herman nog niet thuis gekomen?” vroeg op zijn beurt mijnheer van der Steen verschrikt.

„Nee mijnheer. Herman is nog niet thuis geweest vandaag. Maar wat is er dan toch? Vertel het mij dan, bid ik u”.

Mijnheer van der Steen kon niet anders, dan aan dit verzoek voldoen.

Uitgebreid vertelde hij de geschiedenis van de twee kwartjes, die Herman zich had toegeëigend.

„Het spijt mij om u en om den jongen zelf”, besloot hij zijn verhaal. „U begrijpt ook wel, dat het niet is om die onnoozele paar kwartjes. Maar het geval op zich zelf, dat Herman daartoe in staat was, om met mijn geld zóó te handelen, gaf mij reden genoeg, hem te ontslaan”.

Doodsbleek had van Dalen geluisterd.

„Dus u heeft hem weggestuurd”, zei hij. „Maar wanneer is dat alles dan gebeurd?”

„Vanmorgen, vóór twaalf uur, had Herman mijn zaak reeds verlaten”, antwoordde mijnheer van der Steen.

„En nu nog niet thuis”, riep van Dalen uit. „Als hem maar geen ongeluk is overkomen. Hij durfde zeker niet naar huis en wie weet, waar hij in zijn angst is heengelopen. Ik moet hem gaan zoeken. Maar waar, waarheen zal ik gaan?”

Mijnheer van der Steen legde hem de hand op den schouder.

„Wacht even, vriend”, zei hij, „en denk eerst eens kalm na. Ga nu eerst naar huis en zie, of hij misschien in dien tijd, dat gij hier zijt, is thuisgekomen. Zoo niet, wend u dan onmiddellijk tot het politiebureau. Daar kunnen zij het spoedigste een vermisten knaap opsporen. Zoo gauw, als gij iets weet, komt ge het mij toch even zeggen, niet waar? Want al heb ik geen onrecht aan den jongen gedaan, toch zou het mij meer spijten, dan ik u zeggen kon, als hem naar aanleiding hiervan iets overkwam”.

Van Dalen beloofde het haastig. Hij verlangde maar één ding. Naar huis te gaan en zien, of Herman er reeds was. Hij holde meer, dan hij liep, den ganschen weg naar huis. Spoedig had hij dan ook zijn woning bereikt, maar reeds bij het opendoen van de deur bemerkte hij het: Herman was er niet.

Juffrouw van Dalen was opgesprongen. Aan het ontstelde gelaat van haar man zag zij dadelijk, dat er iets ergs moest gebeurd zijn.

Toch zei ze niets, maar haar oogen waren wel-sprekend genoeg.

Zacht zette van Dalen haar weer neer en sloeg

den arm om haar heen. Toen deelde hij haar voorzichtig alles mee, wat hij zoo pas gehoord had. Schreiend bedekte ze haar gelaat met de handen.

„Wat zou er nu met ons kind gebeurd zijn, man?” snikte ze. „O, waarom kwam hij niet naar huis. Herman, mijn jongen, wist je dan niet, dat moeder je veel wil vergeven?”

„Toe vrouw”, zei van Dalen, „probeer nu kalm te zijn. Denk er aan, al weten wij nu niet, waar onze jongen is, God weet het wel, en Hij slaat hem gade, waar hij ook zijn mag. Ik moet je nu nog een poosje alleen laten en van Hermans verdwijning kennis gaan geven aan het politiebureau. En dan hebben wij alles gedaan, wat wij konden, en moeten we de uitkomst aan den Heere overlaten.

Nauwelijks had van Dalen uitgesproken, of daar werd hard aan de bel getrokken.

„Zoo belt Herman niet”, riep juffrouw van Dalen uit. „O, als onze jongen maar niet verdronken is”.

Van Dalen had met een kloppend hart de deur geopend.

„Alstublieft een telegram”, zei de besteller, en fietste heen, blij, dat hij klaar was.

Met bevende vingers opende van Dalen het papier. Wat zou er in staan?

Moeder had geen geduld, om te wachten, tot hij het haar voor las. Over zijn schouder las ze met hem mee.

„O God, ik dank U”, riep ze toen uit, terwijl haar

stem beefde van ontroering, „onze jongen is tenminste in goeden welstand. Maar”, zei ze tot vader, „hoe zou hij er toch toe gekomen zijn, juist naar mijnheer Smit te gaan?”

Ja, dat wist vader ook niet, maar dit wisten ze wel, Herman was in goede handen. Morgen zouden ze het andere wel hooren.

„Nu ga ik nog even naar mijnheer van der Steen”, zei van Dalen even later. „Hij maakte zich ook ongerust over onzen jongen”.

„Geen wonder”, vond juffrouw van Dalen, „want als hij hem niet had weggestuurd zou dit niet gebeurd zijn”.

„Zeg dat niet vrouw”, sprak van Dalen. „Je moet niet vergeten, dat Herman heel verkeerd gehandeld heeft. Laten we liever dankbaar zijn, dat alles is uitgekomen, anders was het misschien van kwaad tot erger met hem gegaan. Nu kan het nog een les voor hem zijn, die hem voortaan van verkeerde paden zal terughouden”.

Nu ging van Dalen heen en stond weldra, voor de tweede maal op dien avond, bij mijnheer van der Steen voor de deur.

Zelf deed deze hem open.

„En”, vroeg hij, „al wat van den vluchteling bekend?”

„Ja mijnheer”, antwoordde van Dalen. „God zij gedankt. Wij hebben zoo juist een telegram ontvangen van mijnheer Smit, Hermans vroegeren onder-

wijzer, die tegenwoordig te Amsterdam woont. Hoe hij er toe gekomen is, daarheen te gaan, weet ik niet, wel, dat hij bij dien mijnheer in goede handen is. Morgen komt hij thuis”.

„Wat ben ik daar blij om”, zei mijnheer van der Steen hartelijk, terwijl hij van Dalen de hand drukte. „Stuur Herman morgen ook nog eens bij mij, wilt u?”

„Natuurlijk mijnheer”, antwoordde van Dalen. „Niets liever dan dat”.

Toen van Dalen weer thuis kwam, ging men toch nog niet dadelijk ter ruste, al was het reeds laat. Nog lang spraken vader en moeder over Herman.

„Weet je, waar ik mij bezorgd over maak?” vroeg juffrouw van Dalen.

„Waarover dan?” was de wedervraag van haar man.

„Zal Herman, nu hij bij mijnheer van der Steen is weggestuurd, nog wel een anderen patroon kunnen krijgen?”

„Kom vrouw”, sprak van Dalen, „laat dat nu ook aan den Heere over. Hij heeft tot hiertoe alles welgemaakt. Wie weet ook, of Herman, wanneer hij oprecht berouw heeft, nog niet blijven mag”.

„Je hebt gelijk, man”, antwoordde juffrouw van Dalen. „Laten wij op God vertrouwen, want Hij zorgt voor ons”.

HOOFDSTUK XI.

TERUGGEKEERD.

Aan den morgen van den volgenden dag was Herman van Dalen reeds vroeg uit de veeren.

Wel had hij een vrij rustigen nacht doorgebracht, maar toen hij eenmaal ontwaakt was, kon hij het in bed niet langer uithouden. Toch durfde hij zijn kamertje niet verlaten, voor mijnheer hem kwam roepen.

Zijn geduld werd niet op een al te lange proef gesteld, want nauwelijks had de klok half acht geslagen, of mijnheer Smit stak zijn hoofd om den hoek van de deur en zei:

„Zoo, Herman, al op? Kom dan maar mee. Samen gebruikten zij het ontbijt in mijnheers kamer. Toen dat afgeloopen was, zei mijnheer:

„Nu moet ik je nog een uurtje alleen laten Herman. Ik moet even naar school, om voor vandaag vrij te vragen. Dan kom ik terug en met den trein van tien minuten voor elf zullen wij naar je huis gaan”.

„Gaat u dan mee, mijnheer?” vroeg Herman verast. „O, wat ben ik daar blij om”.

„Zeker, ga ik met je mee”, antwoordde mijnheer Smit. „k Heb immers beloofd, je te helpen, waar ik slechts kan?”

Met een gevoel van verlichting bleef Herman achter. Hij begon nu wat minder tegen zijn thuiskomst op te zien. Mijnheer Smit zou alles wel voor hem aan vader vertellen.

Een geruimen tijd bleef mijnheer Smit weg. Toen hij terug kwam, zei hij: „Ziezoo Herman, nu maken we ons maar gauw reisvaardig, want het is spoedig tijd voor onzen trein”.

Beneden gekomen, kwam Anna hen in de gang tegemoet.

„Ik ga mijn gast weer wegbrengen, Anna”, vertelde mijnheer Smit. „Kom Herman, je mag de juffrouw wel bedanken voor haar vriendelijke ontvangst, toen ik niet thuis was”.

Verlegen stamelde Herman een paar woorden van dank.

Maar Anna, die wel iets van het geval begreep, gaf hem een hand, klopte hem eens hartelijk op den schouder en zei:

„’t Is goed, hoor m’n jongen. ’k Wensch jou een goede reis en wel thuis”.

Zoo verliet Herman dit gastvrije huis veel kalmer, dan hij gekomen was.

In den trein troffen ze het bijzonder goed. Een coupé, waar zij de geheele reis alleen bleven, dat viel mee. Van deze gelegenheid maakte mijnheer Smit gebruik, om nog eens met Herman te spreken. Hij wees er hem op, dat, wanneer hij nu weer in betrekking was, hij toch nimmermeer moest probeeren

in eigen kracht te staan, want dan zou hij voorzeker opnieuw, en misschien nog dieper, vallen.

„Verzuim nu toch geen enkelen dag het gebed meer. Laat de spotters spotten, en wanneer er nieuwe verzoeking komt, bid dan des te vuriger. Dan alleen zul je staande kunnen blijven”.

Ernstig luisterde Herman. Had hij niet pas onderzonden, dat hij alleen niet bestand was tegen de verzoeking?

„Geef je ook niet meer zoo over aan het voetbalspel”, ging mijnheer Smit voort. „Nu en dan, als ontspanning zal het je geen kwaad doen, maar bedenk, dat de overdrijving ervan, je nu reeds tot verkeerde daden heeft gebracht. Laat het liever geheel na, dan dat het opnieuw oorzaak zou worden, dat je in verzoeking kwam”.

„Mijnheer”, vroeg Herman nu, „zou ik nu nog wel een anderen patroon kunnen krijgen, of zou . . . zou ik nog bij mijnheer van der Steen terug mogen komen?”

„Dat moeten we aan den Heere overlaten, Herman”, antwoordde mijnheer Smit. „We zullen wel naar mijnheer van der Steen toegaan, en, misschien, als hij ziet, dat je oprecht berouw hebt, laat hij je weer blijven”.

Hier werden ze gestoord door het schelle gefluit van de locomotief. Het doel van de reis was bereikt. Samen gingen ze door de volle straten, nu op zijn volst, want het was juist twaalf uur. Scholen, kantoren, fabrieken, alles liep leeg.

Schuw keek Herman om zich heen. 't Leek hem, alsof iedereen wist, wat hij gedaan had en waarom hij weggelopen was.

Zoo kwamen ze aan Hermans huis.

Vader van Dalen was ook juist thuis gekomen.

„Herman nog niet thuis, moeder?” had hij net gevraagd.

Daar ging de deur open.

„Vader, Moeder, vergeving”, riep Herman en viel zijn moeder schreiend om den hals.

„Herman”, sprak zijn vader, „hoe heb je ons dat kunnen aandoen? Niet alleen, wat je bij mijnheer van der Steen gedaan hebt, maar ook je stil

heengaan. Begreep je dan niet, dat wij doodelijk ongerust zouden zijn?”

„O, vader, ik was zoo angstig”, snikte Herman. „Ik wist heusch niet, wat ik deed. Vergeef u mij toch”

Schreiend viel Herman zijn moeder om den hals.

Toen legde van Dalen hem de hand op het hoofd en keek hem diep in de oogen.

„Moeder en ik willen je van harte vergeven, Herman, maar, heb je ook den Heere reeds om vergeving gebeden?”

„Ja vader”, fluisterde Herman.

„Dan is het goed, m'n jongen”, was het antwoord. Nu eerst viel de aandacht op mijnheer Smit, die zich wat op den achtergrond had gehouden.

„O, mijnheer”, zei van Dalen, „hebt u onzen jongen thuisgebracht? Hoe zullen wij u danken, voor alles, wat u voor hem gedaan hebt?”

Mijnheer gaf geen antwoord, maar wenkte, dat Herman de kamer zou verlaten.

„Herman”, sprak van Dalen, „ga jij maar zoolang naar je kamertje. Straks zullen we je wel roepen”.

Toen Herman zich verwijderd had, deelde mijnheer Smit aan de ouders alles mee, wat hij van Herman wist. En zij op hun beurt vertelden hem, welk een angstigen avond zij gisteren doorgeemaakt hadden. Hoe van Dalen bij zijn thuiskomst eerst naar de Hoogstraat was gegaan en daar pas had vernomen, wat er 's morgens gebeurd was. En toen van Dalen bij zijn terugkomst, Herman nog niet vindend, juist op het punt stond, naar het politiebureau te gaan, om daar van Hermans verdwijning kennis te geven, was het telegram van mijnheer Smit gekomen, dat hen tenminste eenigermate had gerustgesteld.

„Herman heeft oprecht berouw over het gebeurde”,

vertelde mijnheer Smit verder. „'k Was van plan, als u het goed vindt, straks even met hem naar mijnheer van der Steen te gaan en daar een goed woord voor hem te doen. Misschien, dat hij dan nog blijven mag”.

Met graagte nam van Dalen dit aanbod aan.

„Hij heeft misschien nog wel eenige kans, mijnheer”, vertelde hij, „want mijnheer van der Steen heeft mij gisteravond doen beloven, Herman nog eens bij hem te sturen”.

Zoo gingen dan 's middags, toen Hermans vader weer naar werk was, mijnheer Smit en Herman samen naar de Hoogstraat.

Wel zag Herman er erg tegen op, mijnheer van der Steen weer te ontmoeten, maar hij begreep, dat als hij waarlijk berouw had, hij dit ook moest belijden, niet alleen voor den Heere, maar ook voor de menschen.

Met een kloppend hart betrad Herman met zijn geleider dien hem zoo bekenden winkel.

Mijnheer van der Steen was thuis en voor mijnheer Smit te spreken, kwam juffrouw Stijnman zeggen, nadat zij even naar haar patroon was gegaan.

Langen tijd zaten de twee heeren in het kantoor te praten, terwijl Herman in het magazijn moest wachten.

Nauwkeurig vertelde mijnheer Smit alles van Hermans vlucht. Hoe hij in zijn angst was wegge-loopen en niet had geweten, waarheen te gaan, dan naar hem, zijn vroegeren onderwijzer.

„De jongen heeft oprecht berouw mijnheer”, zei hij aan 't slot, „en heeft ook door deze harde les veel

geleerd. Zoudt u het nog niet eens met hem willen probeeren?"

„Ja, dat wil ik”, antwoordde mijnheer van der Steen. „En 't kan zooveel te beter, omdat niemand van het personeel nog weet, waarom hij er vandaag en gisteren niet was”.

Hoe blijde was mijnheer Smit, dat alles zich zoo schikte.

Nu werd Herman geroepen. Met een vuurrood gezicht trad hij het kantoortje binnen.

„Herman”, zei mijnheer van der Steen, „ik heb gehoord, dat je ernstig berouw hebt over het gebeurde en dat je graag voortaan beter op zult passen. Kom dan morgen maar weer bij mij terug, jongen, en laat het nooit weer gebeuren”.

Met een snik legde Herman zijn hand in de hand, die mijnheer van der Steen hem toestak, en stamelde een paar woorden van dank.

Wel honderd pond lichter voelde hij zich, toen hij met mijnheer Smit weer buiten liep. Had de zon daarstraks ook zoo heerlijk geschenen? Hij had er niets van bemerkt. En o, wat was hij blij, dat alleen mijnheer en juffrouw Stijnman wisten wat er gebeurd was. En de laatste had hem vriendelijk toegesnikt, toen hij door den winkel ging.

„Herman”, zei mijnheer Smit, „nu ga 'k nog wat bezoeken afleggen, maar vanavond, als je vader thuis is, kom ik nog even bij jullie aan”.

Zoo ging Herman dan alleen naar huis. Met stralende

oogen vertelde hij aan moeder, die in groote spanning wachtte, wat mijnheer van der Steen gezegd had.

„Morgen, morgen mocht hij terugkomen”.

„En Herman”, sprak moeder, „denk er dan aan, m'n jongen: „Volbreng je taak in Zijne kracht”, dan alleen kan het goed gaan”.

Herman gaf geen antwoord, maar, evenals toen hij een kleine jongen was, verborg hij zijn hoofd in moeders schoot. Zacht streefde moeder dat neergebogen jongenshoofd.

's Avonds kwam, zooals hij beloofd had, mijnheer Smit nog even aanloopen, en werd later door van Dalen en Herman naar den trein gebracht. Onderweg sprak vader nog eens zijn dank uit voor alles, wat mijnheer Smit had gedaan, maar deze zei:

„Geen dank aan mij, van Dalen, maar aan Hem, Die alles heeft welgemaakt, en mij vergunde een knaap te helpen, die anders misschien al verder en verder was afgedwaald”.

Nog drie jaar lang bleef Herman bij mijnheer van der Steen in dienst en herwon het volle vertrouwen van zijn patroon. Wel had hij in het eerst dikwijls den spot van zijn kameraden te verduren. Maar al kostte het Herman wel eens moeite, hij liet nu het bidden niet meer na. En — wonderlijk, nu hij moedig voor zijn belijdenis uit durfde te komen, verminderde het

spotten vanzelf. Ook had hij nog wel eens moeite met zijn te groote neiging tot het voetbalspel. Maar ook daartegen streed hij en — nu niet meer in eigen kracht.

En Herman ondervond het, dat, wie in 's Heeren kracht strijdt, ook overwinnaar wordt.

INHOUD.

I.	Het afscheid	3
II.	Plannen	8
III.	Een moeilijk begin	17
IV.	De eerste week	26
V.	Verzoeken	34
VI.	De wedstrijd	40
VII.	Ontdekt	49
VIII.	Weggestuurd	58
IX.	Bij mijnheer Smit.	65
X.	Een angstige avond	76
XI.	Teruggekeerd.	86
